

**T.C
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
MÜZİK EĞİTİMİ BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**ÖZENGEN (AMATÖR) MÜZİK KURSLARINDA VERİLEN
BİREYSEL VE GRUP KEMAN EĞİTİMİNİN TEMEL
HEDEF VE DAVRANIŞLARA ULAŞILABİLİRLİK
DÜZEYLERİ AÇISINDAN İNCELENMESİ**

ORHAN DİKİCİ

Denizli – 2022

**T.C
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
MÜZİK EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**ÖZENGEN (AMATÖR) MÜZİK KURSLARINDA VERİLEN
BİREYSEL VE GRUP KEMAN EĞİTİMİNİN TEMEL HEDEF VE
DAVRANIŞLARA ULAŞILABİLİRLİK DÜZEYLERİ AÇISINDAN
İNCELENMESİ**

ORHAN DİKİCİ

DANIŞMAN

Prof. Dr. Efe AKBULUT

JÜRİ ÜYELERİ ONAY SAYFASI

Bu çalışma, Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim dalı, Müzik Eğitimi Bilim Dalı'nda jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

İmza

Başkan: Doç. Dr. Çiğdem Eda ANGI

Üye (Danışman): Prof. Dr. Efe AKBULUT

Üye: Doç. Dr. Özlem Akın ŞİŞMAN

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun .../.../...
tarih ve .../... sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Prof. Dr. Mustafa BULUŞ

Enstitü Müdür

ETİK BEYANNAMESİ

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nün yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında; tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi; görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu; başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu; atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak gösterdiğimi; kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı; bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversitede veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı beyan ederim.

Orhan DİKİCİ

TEŞEKKÜR

Tez çalıőmam s¼recinde desteğini her zaman hissettiğim, çalıőmamı titizlikle y¼r¼tmeme yardımcı olan değerli danıőmanın Prof. Dr. Efe AKBULUT'a, y¼ksek lisans s¼recimde destekleri için Prof. Dr. Fatıma AKY¼ZL¼ER'e, Doç. Dr. ¼zlem AKIN ŐIŐMAN'a, Araç. Gör. Atakan ERTEM'e, y¼ntem ve teknik aşamasında yardımcı olan Doç. Dr. Zeynep AYVAZ TUNCEL'e, t¼m çalıőmalarım boyunca desteğini hep hissettiğim ve hep yanımda olan değerli eőim Song¼l MUTLUBAŐ'a, beni bu g¼nlere getiren en b¼y¼k destekçilerim olan canım babam Yalçın DİKİCİ ve canım Annem Pınar DİKİCİ'ye teőekk¼r¼ bir borç bilirim.

ÖZET

Özengen (Amatör) Müzik Kurslarında Verilen Bireysel ve Grup Keman Eğitiminin Temel Hedef ve Davranışlara Ulaşılabilirlik Düzeyleri Açısından İncelenmesi

DİKİCİ, Orhan

Yüksek Lisans Tezi, Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Müzik Eğitimi Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Efe AKBULUT

Haziran 2022, 33 sayfa

Müzik eğitiminde özengen müzik eğitiminin önemli bir yeri vardır ve birçok farklı yönleriyle araştırılmayı gerektirmektedir. Özengen müzik eğitiminin ülkemizde en yaygın olarak görülen türü enstrüman eğitimidir ve yapılan çalışmada özengen müzik eğitimi içerisinde verilen keman eğitiminin temel hedef ve davranışlara erişilebilirlik durumu ile ilgilidir.

Bu araştırma özengen müzik kurslarında verilen bireysel ve grup keman eğitiminin temel hedef ve davranışlara erişilebilirlik durumlarının incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Bu araştırma zayıf deneysel desenli son test kontrol gruplu bir çalışmadır.

Araştırma Denizli’de ilk defa özengen keman eğitimi alacak olan 13-16 yaş aralığındaki 10 kişilik çalışma grubu üzerinde gerçekleştirilmiştir. Öğrenciler seçkisiz bir şekilde bireysel ve grup keman dersi alan iki gruba bölünmüştür. Çalışmanın eğitim süreci ve verilen toplanması için 14 haftalık bir eğitim planı ve eğitim sonunda öğrencilerin performanslarının değerlendirilebilmesi için Akbulut’un geliştirmiş olduğu “Psiko-motor davranışlarla ilgili sına-ölçme durumları ölçeği” kullanılmıştır. Öğrencilerin 14 haftalık eğitim sonunda performansları video kayıt altına alınarak gözlemci ve danışmanı dışında 3 farklı gözlemci tarafından beşli likert sistemde puanlanmıştır. Gerçek puan aralıkları hesaplanarak bulgular elde edilmiştir.

Araştırmada elde edilen sonuçlara göre, bireysel ve grup keman eğitimi alan öğrenciler arasında elde edilen başarı oranlarının yakın olduğu gözlemlenmiştir. Bu tür çalışmaların, çalışma gruplarının farklı yaş gruplarında ve daha uzun sürelerde yapılmasının yararlı olduğu düşünülmektedir.

Anahtar kelimeler: Keman, özengen keman eğitimi, grup keman eğitimi.

ABSTRACT

Investigation of Individual and Group Violin Training Given in Non-Professional (Amateur) Music Courses in Terms of Attainability Level of the Main Objectives and Behaviors

DİKİCİ, Orhan

Master's Thesis, Department of Fine Arts Education, Department of Music Education

Thesis Supervisor: Prof. Dr. Efe AKBULUT

June, 2022, 33 Page

In music education, amateur music education has an important place, and this needs to be investigated from many aspects. The most common type of amateur music education in our country is instrument training, and this study is related to the attainability of the main objectives and behaviors of violin training within the scope of the amateur music education.

This study was carried out in order to examine the attainability of the main objectives and behaviors of individual and group violin training given in the amateur music courses. This research is a post-test control group study with weak experimental design.

The study was conducted with a sample of 10 individuals aged between 13 and 16 who would receive violin training for the first time in Denizli. The students were randomly divided into two groups as the ones who would take the violin lessons individually and the ones who would take the violin lessons as a group. A 14-week training plan was used for the educational process and data collection of the study, and the data of the study were collected through the "test-measurement situations scale related to psycho-motor behaviors" developed by Akbulut to evaluate the performance of the students at the end of the training. At the end of the 14-week training, the performances of the students were video recorded and scored on a five-point Likert system by three different raters other than the researcher and the supervisor. Findings were obtained by calculating the actual score ranges.

According to the results obtained in the study, the success rates between the students who received individual and group violin training were found to be close. It is believed that it would be beneficial to conduct such studies in different age groups and for longer periods of time.

Key words: Violin, amateur violin training, group violin training.

İÇİNDEKİLER

JÜRİ ÜYELERİ ONAY SAYFASI.....	iii
ETİK BEYANNAMESİ	iv
TEŞEKKÜR.....	v
ÖZET	vi
ABSTRACT.....	vii
İÇİNDEKİLER	ix
BİRİNCİ BÖLÜM: GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu	2
1.2. Araştırmanın Amacı	3
1.3. Araştırmanın Önemi	3
1.4. Sayıtlar	4
1.5. Sınırlılıklar	4
1.6. Tanımlar	4
İKİNCİ BÖLÜM: KURAMSAL ÇERÇEVE ve İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	5
2.1. Kuramsal Çerçeve	5
2.1.1. Eğitim.....	5
2.1.2. İşbirlikli Eğitim.....	6
2.1.3. Müzik	7
2.1.4. Müzik Eğitimi	8
2.1.5. Müzik Eğitimin Önemi	9
2.1.6. İşbirlikli Öğrenme ve Müzik.....	10
2.1.7. Genel Müzik Eğitimi	10
2.1.8. Mesleki Müzik Eğitimi	12
2.1.9. Özengen Müzik Eğitimi.....	13
2.1.10. Çalgı Eğitimi	14
2.1.11. Keman Eğitimi	15
2.2. İlgili Araştırmalar.....	16
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: YÖNTEM.....	19
3.1. Araştırmanın Modeli.....	19
3.2. Çalışma Grubu	19
3.3. Verilerin Toplanması	19
3.4. Verilerin Analizi	21
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: BULGULAR VE YORUM	22
4.1 Araştırmanın Alt Problemlerine İlişkin Bulgular	22
4.1.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	22
4.1.2 İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	23
4.1.3 Üçüncü Alt Problemle İlişkin Bulgular	25
4.1.4 Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	26
4.1.5 Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	28
4.1.6 Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	29
BEŞİNCİ BÖLÜM: TARTIŞMA SONUÇ VE ÖNERİLER	30
5.1. Tartışma ve Sonuç	30
5.1.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar	31
5.1.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar	31
5.1.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Sonuçlar	31
5.1.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Sonuçlar.....	32
5.1.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar.....	32
5.1.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Sonuçlar	32

5.2 Öneriler	33
KAYNAKÇA.....	34
EKLER.....	38
ÖZGEÇMİŞ	39

BİRİNCİ BÖLÜM: GİRİŞ

Müzik, bireylerin çevresi, geçmişi ve geleceği ile birlikte bir bütün olarak incelenmelidir. Yapılan araştırmalar ve tanımların birçoğunda müzik, bireylerin geçmişi, bugünü ve geleceği arasında bağ kurmasını sağlayan bir köprü olarak nitelendirilirken aynı zamanda toplumların birbirleri ile etkileşimini sağlayan bir araç olarak karşımıza çıkmaktadır.

Müzik, “geçmişten günümüze, sürekli olarak bulunduğu toplumlar ve etkileşime geçtiği bireyler ile kendisini geliştiren, bireyler ve toplumlar için kendilerini ifade etme aracı olarak kullanılmıştır. Düşünce ve duyguların dizini şeklinde ifade edilebilecek müzik, herkes tarafından anlaşılabilir eşsiz bir dili oluşturmaktadır” (Erol, 2001, s. 93-94; Fubini, 2003, s. 54).

Müzik eğitimi alan bireyler çevresindeki diğer bireyler ile daha sağlıklı, verimli ve kendine güvenir bir biçimde ilişki kurabilmektedir. Yapılan birçok tanım bu durumu desteklemektedir. Bireylerde meydana gelen istedik davranış değişikliği hem eğitim ile örtüşmekte hem de müziksel becerileri kazandırmaktadır.

Müzik eğitimi ülkemizde üç farklı şekilde verilmektedir. Bunlardan ilki tüm bireylerin alması gereken belirli bir müzik kültürü kazandırmak amacıyla okullarda verilen genel müzik eğitimidir. Genel müzik eğitiminin amacı, bütün bireylerin genel bir müzik kültürü edinmelerini sağlamaktır. Bireylerin dinlemiş oldukları müziğin türünü, ritmini ve duygusunu algılayıp yorumlayabilme becerisi kazanmalarını sağlayabilmektir. Bireylerin ilkokul, ortaokul ve dengi okullarda zorunlu olarak almış oldukları eğitim genel müzik eğitimidir. Genel müzik eğitimi alan bireylerin yanı sıra müziği meslek olarak seçmek isteyen bireylere yönelik verilen eğitimin türü mesleki müzik eğitimidir. Mesleki müzik eğitiminin amacı bireylere müzik eğitimi alanında belirli hedef ve davranışları kazandırmak, belirli yeterlik ve kazanımlara ulaştırmak ve bu birikimleri mesleki alanda kullanabilmelerini sağlamaktır. Mesleki müzik eğitimi, Konservatuvarlarda, Eğitim Fakültelerinin Müzik Eğitimi Anabilim Dallarında ve Müzik ve Sahne Sanatları Fakültelerinde verilmektedir.

Müzik eğitiminde önemli bir yere sahip olan genel müzik eğitimi ve mesleki müzik eğitimi arasında köprü vazifesi görmekte olan bir diğer tür ise özenen müzik eğitimidir. Özenen müzik eğitimi, bireylerin amatörce aldıkları müzik eğitimidir. Ülkemizde yaygın olarak görülen özenen müzik eğitimi halk eğitim merkezlerinde, belediyelerin ve derneklerin açmış oldukları ilgili kurslarda verilen müzik eğitimidir. Bu kurslarda ağırlıklı

olarak keman, piyano, bağlama, gitar, flüt ve bateri gibi enstrümanların eğitimine yer verilmektedir.

Araştırmamıza konu olan müzik eğitimi, halk eğitim merkezlerinin kurslarında, belediyelerin ve çeşitli kurumların açmış oldukları enstrüman kurslarını içeren özengen müzik eğitimi ile ilgilidir.

1.1. Problem Durumu

Eğitim, planlı ve programlı bir süreçtir. Eğitimin modelleri incelendiğinde küçük gruplarla verilen eğitimin daha çabuk başarıya ulaştığı ve öğrenmenin daha verimli gerçekleştiği düşünülmektedir. Aktif öğrenmenin bir türü olan İşbirlikli öğretim tekniği, küçük gruplarla (2-6 kişilik) yapılacak olan eğitimin başarıya ulaşacağını savunmaktadır. İşbirlikli öğrenme tekniği ile akran öğretimi gerçekleştirerek öğrenciler, öğretmen rehberliğinde grup içi etkileşimler sayesinde öğrenmeyi gerçekleştirebilmektedirler. Bu öğretim modeli ve öğrenci merkezli bir eğitim anlayışı ile öğrencilerin ders içi motivasyonlarının daha da yükseldiği düşünülmektedir. Bu öğretim modelinde öğretmene daha fazla görev düşmektedir.

Müzik ile ilgili yapılan birçok tanımda, müziğin toplumlar arasında bağ kurulmasını sağlayan bir işleve sahip olduğundan söz edilirken, bireylerin almış oldukları eğitim ve çaldıkları enstrümanlar aracılığıyla kendilerini ifade edebildiklerine yer verilmiştir. Müziğin toplumların geçmişi, bugünü ve geleceği ile bağ kurmasını sağlayan bir köprü vazifesi görmekte olduğu bilinmektedir. Müzik eğitimi, okul öncesi ve anaokulları gibi kurumlarda verilen eğitimler ile başlayarak ilkokul, ortaokul ve liselerde verilen eğitimler ile devam etmektedir.

Çalgı eğitimi ülkemizde mesleki müzik eğitimi veren kurumlarda, özengen müzik kurslarında, belediyelerin ve halk eğitim merkezlerinin açmış oldukları kurslarda verilmektedir. Çalgı eğitiminin, planlı ve programlı olarak verilmesi hedeflenen başarı düzeylerine ulaşılmasını sağlamaktadır.

Yapılan araştırmalar ve gözlemler sonucunda açılan müzik kurslarında eğitim vermekte olan öğretmenlerin alanlarında uzman olmadıkları, verilen eğitimlerde plansız davranıldığı ve programa uyulmadığı ayrıca öğrencilerin keman eğitiminde temel hedef ve davranışları yerine getiremedikleri düşünülmektedir. Müzik kurslarında verilen keman eğitimin alanında uzman eğitimciler tarafından planlı ve programlı bir eğitim anlayışı ile gerçekleştirilerek bu durumun aşılacağı ve öğrencilerin temel hedef ve davranışlara ulaşabileceği düşünülmektedir.

Yapılan gözlemler, belediyelerin açmış oldukları özengen müzik kurslarında verilen keman eğitiminin gruplar halinde verildiğini göstermektedir. Keman eğitimi bireysel olarak verilmesi gereken bir programa sahiptir. Verilen eğitimin planlı ve programlı olmadığı ve eğitimcilerin alanlarında uzman olmadıkları gözlemlenmiştir. Bu nedenle kurslarda eğitim almakta olan öğrencilerin temel hedeflere yeterince ulaşamadıkları düşünülmektedir.

Grup keman eğitiminin, işbirlikli öğrenme modeli temel alınarak küçük gruplar halinde, alanında uzman keman öğretmenleri aracılığıyla verilmesi, eğitim sürecinin planlı ve programlı bir biçimde ilerlemesi sağlanarak grup keman eğitiminin de temel hedef ve davranışlara ulaşılabilirliği söz konusu olabilir.

Açıklanan bu durumlar göz önünde bulundurularak araştırmamızın problem cümlesi şu şekilde oluşturulmuştur:

“Özengen (amatör) müzik kurslarında verilen bireysel ve grup keman eğitiminin temel hedef ve davranışlara ulaşılabilirlik düzeyleri açısından incelenmesi”dir.

Bu problem doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranacaktır. Bireysel ve grup keman öğrencileri,

- 1- Keman çalmaya ilişkin duruş ve tutuşları hangi derecede gerçekleştirmektedirler?
- 2- Sol eli hangi derecede doğru ve dengeli kullanabilmektedirler?
- 3- Sağ eli hangi derecede doğru ve dengeli kullanabilmektedirler?
- 4- Yayı bağımsız (detache) hangi derecede kullanabilmektedirler?
- 5- Yayı bağlı (legato) hangi derecede kullanabilmektedirler?
- 6- Sesleri doğru, temiz ve etkili hangi derecede çalabilmektedirler?
- 7- Alıştırma, etüt ve eserleri hangi derecede teknik özelliklerine uygun seslendirebilmektedirler?

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı özengen müzik kurslarında verilen bireysel ve grup keman derslerinin temel hedef ve davranışlara ulaşılabilirlik düzeyinin incelenmesidir.

1.3. Araştırmanın Önemi

Bu araştırma özengen müzik kurslarında bireysel ve grup keman dersi veren eğitimcilerin karşılaştıkları problemlerin çözümü açısından ve bu alanda yapılan ilk araştırma olması bakımından önemli görülmektedir.

1.4. Sayılılar

Bu araştırmada şu sayılılara yer verilmiştir:

- Tüm ğrencilerin haftalık çalışma sürelerinin eşit olduğu kabul edilmiştir.
- Araştırmada alışma grubunun keman eğitimi programına isteyerek ve içtenlikle katıldıkları varsayılmıştır.
- Seçilen araştırma yöntemi, araştırmanın amacına, konusuna ve problemin çözümüne uygun olduğu kabul edilmiştir.
- Çalışma grubu olarak seçilen grup evreni temsil edebilecek niteliktedir.
- Veri toplamak için kullanılan teknikler araştırma için gerekli bilgileri sağlayabilecek niteliktedir.

1.5. Sınırlılıklar

- Özengen müzik kurslarında verilecek olan 14 haftalık eğitim ile sınırlıdır.
- Özengen müzik kurslarında eğitim alan 13-16 yaş arası öğrenciler ile sınırlıdır.
- Araştırma keman eğitiminde temel konum ile ilgili temel hedef ve davranışlarının kazanılması ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Eğitim: Belirli bir bilim dalında, belli bir konuda bilgi ve beceri kazandırma, yetiştirme ve geliştirme işidir.

Müzik Eğitimi: Bireyin müziksel davranışlarında kendi müziksel yaşantıları yoluyla kasıtlı ve istendik değişimler oluşturma sürecidir.

Genel Müzik Eğitimi: Toplumda bireylere genel olarak verilen temel müzik eğitimidir.

Mesleki Müzik Eğitimi: Müziği meslek haline getirmek isteyen bireylerin aldığı eğitimidir.

Özengen Müzik Eğitimi: Müziği günlük yaşantısında hobi olarak kullanmak isteyen bireylerin aldığı amatör müzik eğitimidir.

İKİNCİ BÖLÜM: KURAMSAL ÇERÇEVE ve İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde araştırmaya ilişkin kuramsal alt yapı hazırlanarak konuyla ilgili önceden yapılmış olan çalışmalara yer verilmiştir.

2.1. Kuramsal Çerçeve

2.1.1. Eğitim

Eğitim bireylerin yaşantılarında önemli bir yere ve sürece sahiptir, bireylere farklı beceri, tutum ve değerler kazandırdığı söylenebilir. Süreç boyunca bireylerin tutum ve davranışlarında değişiklikler meydana gelirken, bu değişimin eğitim aracılığı ile gerçekleştiği ve söz konusu değişimlerin ortaya çıkarma süreci olarak kabul edilebilir (Erden, 2005).

Baykul (1992) eğitimi en genel tanımı ile açıklarken “bireylerin davranışlarında istendik değişiklikler yapmak olduğuna değinmiştir. Ayrıca bu davranış değişikliklerinde çevrenin de etkili olduğu, bunların kimi zaman planlı, kimi zaman ise plansız biçimde gerçekleştiği hususunu vurgulamıştır” (s.85-94). Fidan (2012) ise benzer biçimde eğitimi insanların davranışlarında belli amaçlar dâhilinde değişiklikler yaratmak olarak tanımlamıştır. Bu davranış değişikliği paradigmasını ise eğitim programlarının ve eğitim faaliyetlerinin sürekli bir yaşantılar bütünü olmasına bağlamıştır.

Eğitimin geçmişten günümüze dek birçok tanımı yapılmıştır. Eliot (1981) eğitimi; “toplumun içindeki fertlere hayatın kapılarını açan, onları toplumun içindeki yerlerini almaya muktedir kılan bir süreçtir” (s.103) şeklinde tanımlamıştır. Eğitim bireyleri geliştirerek onları daha üretken ve verimli olmalarını sağlar. Bireyler eğitim sayesinde geçmişten günümüze dek içinde bulunduğu yaşamı ve kültürünü öğrenir. Bunun haricinde sosyal kültür alanlarında kendini geliştirerek içinde bulunduğu dünya şartlarına uyum sağlamayı öğrenir. Eroğlu eğitimin tanımını şu şekilde ifade etmiştir;

Eğitim, bireyin tüm niteliklerini geliştirerek, onun üretim süreci içinde daha verimli ve üretken olmasını olanaklı kılarken, yaşamı ve içinde bulunduğu süreci sorgulayan, bilgi, beceri, etik, sanat, kültür vb. alanlarda yetkinleşmesini, bireyselleşerek toplumsallaşmasını da sağlayan, insanın insan olmasına yardım etme bilim ve sanatı olarak tanımlanabilir (1998, s.47).

Soylu yapmış olduğu araştırmasında, eğitimin insan hayatındaki önemini, “bireylerin yaşamını ve kalkınmasını devam ettirecek ölçüde değer üretme, kültürünü yaşatma, yeni ve eski değerleri bağdaştırma gibi konularda büyük rolü vardır” (Soylu, 2022) söyleriyle vurgulamıştır. Varış eğitimin temel amacını şu sözlerle ifade etmiştir;

Eğitimin genel amacı, bireylere bilgi ve beceri kazandırmanın ötesinde toplumun yasamasını ve kalkınmasını devam ettirebilecek ölçüde ve nitelikte değer üretme, mevcut değerlerin dağılmasını önleme, yeni ve eski değerleri bağdaştırma sorumluluğu taşır. Eğitimin bilimsel değerlere dayandırılması gerekir. Eğitim, yaşama hazırlık değil yaşamın ta kendisidir; yaşamla özdeştir. Bu özellikte eğitim, yaşama yön veren, yaşam biçimine özellikler kazandıran bir süreçtir (1987, s.42).

Eğitim bireylere düşünme ve yorumlama yeteneği kazandırmayı amaçlayan bir süreçtir. Bireylere önlerine çıkan zorluklara çözüm üreterek yaşamlarını devam ettirebilme becerisi kazandırmayı amaçlamaktadır. Bireylere dünyadaki yerini öğretmek bilinç kazandırır ve özünü bulmasını sağlar. Eğitim özgür, çağdaş toplumlar yaratmaktadır.

Eğitim, “bireyin aklını, duygularını, davranışlarını geliştirmek onları insansal hedeflere yöneltmektir. İnsanı dünyadaki yeri konusunda bilinçlendirmek geçmişe neler borçlu olduğu konusunda bilinçlendirmek. Özetle insan yaratmaktır eğitim” (Tanilli, 1988, s.16).

2.1.2. İşbirlikli Eğitim

İşbirlikli öğrenme “öğrencilerin görev paylaşımı yaptığı ve küçük gruplar halinde, birlikte çalışarak birbirlerinin öğrenmelerine yardımcı oldukları bir süreçtir” (Açıkgöz, 2004). Bu süreçte öğrenci ve öğretmen işbirliği öne çıkmakta ve özellikle vurgulanmaktadır. “Dört ya da altı kişilik öğrenci grupları, sosyal ve bilişsel becerilerini geliştirmek amacı ile bir problemin çözümü, bir konuda karar verme gibi aktiviteleri güçlerini birleştirerek gerçekleştirirler” (Cornacchio, 2008).

İşbirlikli öğrenme yöntemi, “öğrencilerin birlikte çalışarak ürünler ortaya koyması esnasında onları sosyal bir kazanım içerisinde de tutar. Bu yöntem, iki öğrenci veya daha fazla öğrencinin, hem kendisi ile aynı anda arkadaşının öğrenmesine yardım etmek için birlikte öğrenmeyi örgütlemektedir” (Slavin, 1995’den akt., Gürbüz, Şimşek, Berber, 2015, s.20). Bu yöntem, öğrencilerin akran eğitimi sayesinde birbirlerinin yanlışlarını düzelterek doğru öğrenmenin gerçekleşmesini sağlamaktadır.

Sosyal etkileşim, öğrenme ve düşünmeyi öğrenmek için ayrıca bireylerin yeni bilgiler edinip anlamasına yardımcı olur. Sosyal etkileşimi gerektiren işbirlikli öğrenme, daha az beceriklilerin; bu işi bilenlerle birlikte öğrenmesidir. Bu insanların bir araya getirilip, birbirine yardım etmesiyle işbirlikli öğrenme gerçekleştirilir. Sınıf ortamında da öğrenciler ortak bir amaç için birlikte çalışarak ve bunu küçük gruplar kurarak gerçekleştirirler (Uyanık, 2016, s.122).

Günümüz eğitim sistemi ve dersler göz önünde bulundurulduğunda geleneksel, klasik öğrenme ve öğretme yaklaşımlarının yeterli olmadığı görülmektedir. Bunun sebebi olarak verilen eğitimin öğretmen merkezli ve anlatıma dayalı olduğu gözlemlenmektedir. Bu öğretim tekniği yerine, öğrenciyi merkeze alan ve onların yaparak yaşayarak öğrenmesinin sağlanabildiği yöntemler ortaya atılmaktadır. Öğrenciyi aktif olarak eğitimin

içerisine alan öğretim yöntemlerinden birisi de işbirlikli (kubaşık) öğrenme yöntemidir (Aydın, 2013). “İşbirlikli öğrenme kapsamında pek çok branş için uygulamalar yapılmış ve tüm bu uygulamalarda da işbirlikli öğrenmenin hem bilişsel hem de duyuşsal öğrenme üzerindeki olumlu eksine atıflar yapılmıştır” (Güngör ve Özkan, 2011).

2.1.3. Müzik

Müzik, dünyanın her yerinde geçerli olan evrensel bir dildir. Bireylerin hiçbir yardımcı dile ihtiyacı olmadan karşılıklı olarak enstrümanları aracılığıyla birbirleri ile sohbet etme, meşk etme biçimidir.

“Geçmişten günümüze kadar sayısız şekilde tanımlanmış bir sanat dalı olan müzik, kendi içinde birçok estetik harikalar barındıran yapısı ve uzamsal olması ile, toplumların, ulusların, bireylerin duygu ve düşüncelerine dayalı seslerin en hissedilir bir ifade ile ortaya çıkmasından oluşan sanattır” (Baran, 2021).

“Müzik geçmişten günümüze, sürekli olarak bulunduğu toplumlar ve etkileşime geçtiği bireyler ile kendisini geliştiren, bireyler ve toplumlar için kendilerini ifade etme aracı olarak kullanılmıştır. Düşünce ve duyguların dizini şeklinde ifade edilebilecek müzik, herkes tarafından anlaşılabilir eşsiz bir dili oluşturmaktadır” (Erol, 2001, s.93-94; Fubini, 2003, s.54).

Müzik toplumların hayat felsefelerini yansıtmalarının yanı sıra, hayat felsefelerine yön vererek toplumların kendi etnik yapılarını oluşturulmasında da büyük rol oynamaktadır. Çinli filozof Konfüçyüs, “bir milletin mutlu ve ahlaklı bir şekilde idare edilip edilmediğini anlamak isterseniz, o memleketin müziğini dinleyiniz. Müzik devlet kurar, devlet yıkar” (İçli, M. 1988, s.221–222) sözleriyle müziğin toplumlar üzerindeki etkisine dikkat çekmiştir.

Müzik için okullarda verilen en basit ve temel tanım “duygu ve düşüncelerin seslerle anlatılması sanatı” (Sakar, 2009 s.24) olarak karşımıza çıkmaktadır. Uçan’a göre müziğin tanımını inceleyecek olursak; “insanlığın doğumundan ölümüne kadar süren ve insan hayatında etkili olan bir unsur olmuştur. Anne karnında başlayan bu serüven doğumla beraber, çocuğun gelişim evrelerini takip ederek gelişmiştir. Müzik kısacası yaşamın her evresinde ve her insanı saran, insanın neredeyse onsuz yapamadığı bir olgudur” (Uçan, 2005, s.20).

2.1.4. Müzik Eğitimi

Eğitim, toplumları ve bireyleri geliştirme, değiştirme, yönlendirme ve biçimlendirmede etkili bir süreçtir. Modern eğitim, teknik, sanat ve bilim şeklinde ifade edilen 3 konu etrafında belli bir felsefi bütünleşme ile düzenlenerek gerçekleştirilmektedir. “Müzik eğitimi ise bu 3 temel konudan ziyade, işitsel ve sessel özellik taşıyan bir sanat eğitimidir ve güzel sanatlar eğitimi alt dallarından birisidir” (Uçan, 2005, s.14).

Müzik hem normal hem de özel eğitim ihtiyacı olan tüm bireylerin, eğitim süreçleri boyunca kullanılması gereken ve gelişimlerini destekleyen en önemli araçlardandır. Küçük yaşlardan itibaren müzik ile beslenen çocuklar fiziksel ve ruhsal yönden olumlu gelişim gösterdikleri gözlemlenmektedir (Yıldız, 2003).

Müzik eğitiminin bireyler üzerinde ki etkisini Özen, “günümüzde müzik eğitiminin bireylerin kişilik gelişimine, sosyalleşmesine katkıda bulunduğu gerçeği giderek daha çok kabul görmektedir ve ayrıca müzik eğitimi insanın yakın çevresi ile müzik yoluyla ilişki kurabilmesini, toplumsallaşmasını, müziği bilinçli olarak üreten ve tüketen bir birey olmasını sağlar” (Özen, 2004, s.58) sözleriyle açıklamıştır.

Müzik Eğitimi, “bireye kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak belirli müziksel davranışlar kazandırma, bireyin müziksel davranışlarını kendi yaşantısında amaçlı olarak değiştirme, geliştirme ve yetkinleştirme sürecidir. Çağdaş müzik eğitimi bireylerin toplumların ve insanlığın bilişsel, duyuşsal, devinışsel ve sezışsel davranışlarıyla bütün halinde en uygun ve ileri düzeyde yetişmelerini amaçlar” (Uçan, 2005, s.16).

Uçan, müzik eğitimini üç başlık altında toplamaktadır. Bunlar, “genel müzik eğitimi, özengen müzik eğitimi ve mesleki müzik eğitimidir” (Uçan 2005 s.37). Genel müzik eğitimi toplumdaki bütün bireylere verilen müzik eğitimidir. Mesleki müzik eğitimi ise müzik alanını meslek olarak kabul etmiş bireylere verilen eğitimidir. Özengen müzik eğitimi ise müziği hobi olarak yapmak isteyen bireylere verilen müzik eğitimidir.

Özengen müzik eğitimi genel müzik eğitimi ve mesleki müzik eğitimi arasında köprü olması özelliği ile büyük önem taşımaktadır. Müziğe ilgisi ve yeteneği olan bireylerin mesleki alana yönelmesinde büyük rol oynamaktadır. Özengen müzik eğitimi alanında özellikle çalgı eğitimi çok ilgi görmektedir. Çeşitli çalgılar insanların ilgi alanlarına göre tercih edilmektedir. Bu çalgılardan keman, ülkemizde de yaygın olarak kullanılan bir çalgıdır.

Müzik eğitimi içinde yer alan çalgı eğitiminin temel boyutlarından biri keman eğitimidir. Keman eğitimi, “keman öğretimi yoluyla bireylerin ve onların oluşturduğu toplulukların devinışsel, bilişsel ve duyuşsal davranışlarında, kendi yaşantıları yoluyla ve

kasıtlı olarak istendik değişiklikler oluşturma ya da onlara bu nitelikte yeni davranışlar kazandırma süreci” olarak tanımlamaktadır (Uçan, 1980, s.8).

Enstrüman eğitimi, “bireylerin müzik yaşamlarını biçimlendirmekte ve müziksel bilgi, beceri, yetenek ve zevklerini geliştirme olanağı vermektedir” (Akbulut, 1999, s.511). “Psiko-motor davranışların birbirleriyle uyumlu, hızlı ve otomatik yapılanmış şekline beceri denmektedir. Bu kazanılan beceriler belirli amaç, sıra ve süreçte kazanılması düşünölen kas faaliyetleridir” (Akbulut, 1999, s.511).

Müzik eğitiminde, bireylerin müziği kendi günlük yaşantısıyla öğrenmesi kuşkusuz önemli bir yer tutmaktadır. Bireyler kendi yaşantılarıyla müziği harmanladığında etnik ve kültürel bir miras olarak müzik ortaya çıkmaktadır. Tüm topluluklar kendi tarihsel yaşantısını içinde barındıran etnik müziklerini günümüze kadar taşımıştır. “Eğitimin yakından-uzağa, çevreden-evrene, bilinenden-bilinmeyene ilkeleri göz önünde bulundurulduğu zaman, müzik eğitiminde halk ezgilerinin kullanılmasının önemi ortaya çıkmaktadır” (Müezzinoğlu, 2012, s.2).

Bu bilgiler doğrultusunda müzik eğitiminin tanımı yapılacak olursa; “kişilerin kendi hayatları aracılığıyla belli amaçlar güdere, müzikal davranışlar edinme, bu davranışlarını değiştirme ve geliştirme süreci olarak yapılabilmektedir”. (Say, 2009, s.360-361). Müzik eğitimi sayesinde elde edinilen davranışlar önce bireyi, ardından yakın çevresini ve nihayetinde tüm toplumu etkilemektedir.

2.1.5. Müzik Eğitimin Önemi

Müzik, bireylerin toplum içerisinde kendini ifade edebileceği evrensel bir dildir. Toplum içerisinde çekimsiz, içine kapanık bireylerin kendilerini dışa vurmalarına yardımcı olan en önemli eğitim dalı müziktir. Müzik aynı zamanda bireylerin toplum içerisinde kendilerine yer edinebilme, özgüvenlerini geliştirebilmelerine yardımcı olan en etkili araçtır. Müzik eğitiminin önemini Burton ve Taggart “müzik ve sanat insan gelişiminde önemli bir rol oynamakta ve bilişsel, duygusal ve psikomotor yolların gelişimini güçlendirmektedir. Erken yaşta sanat ile zengin deneyimler bir kişinin yaşamı boyunca daha yüksek bir insan deneyimi kalitesi sağlamaktadır” (2011. s.3) sözleriyle vurgulamaktadır.

Bireylerin her anlamda gelişimlerinin sağlanmasında müzik eğitimi önemli bir yere sahiptir. Bireye istendik müziksel davranış kazandırmak ve kazanılan davranışların gelişmesini sağlamak temel alınmaktadır. Müzik eğitimi süresinde bireyin kendi müziksel yaşantısı dikkate alınır (Uçan, 1996 s.14). Bireylerin kendi öz yaşantısı dikkate alındığı

için, okullarda verilen genel müzik eğitiminin bireylerin gelişimlerinde yetersiz kaldığı ve bu sebeple özengen müzik eğitimi almaya yöneldikleri görülmüştür. “Bireylerin aldıkları eğitim ile sosyal yaşantılarının geliştiği bunun yanı sıra özgüvenli, işbirlikli ve yaratıcı düşünebilen bireyler oldukları gözlemlenmiştir” (Soylu, 2022).

Müzik eğitimin küçük yaşlarda başlanmasının “bireylerin ruhsal ve bedensel açıdan daha sağlıklı bir gelişim göstermeli mümkün olmaktadır” (Yıldız, 2002, s.185). Küçük yaşta enstrüman eğitimi alan bireyler erişkinlik dönemlerine geldiklerinde özgüven eksikliği yaşamayan, çözüm üreten ve yaratıcı düşünen bireyler olarak mesleki hayatlarına, kariyerlerin başlamaktadırlar.

2.1.6. İşbirlikli Öğrenme ve Müzik

Müzik eğitimi ve öğretimi süreçleri yaparak yaşayarak öğrenmeyi içinde barındırmaktadır. Aktif bir uygulama alanı olan müzik eğitimi, aktif öğretim yöntemi olan işbirlikli öğrenme ile eşleştirilebilmektedir. Müzik eğitiminin içerisinde bulunan birçok konu ile uyumlu olduğu için işbirlikli öğrenme ilgi görmektedir.

İşbirlikli öğrenmenin farklı tekniklere açık olması, “müzik eğitimi alanının çeşitliliği açısından zengin olması, farklı yaş gruplarındaki öğrencilere dönük uygulamalara duyulan ihtiyaç, işbirlikli öğrenmenin müzik eğitimi alanında da uygulanması kavramını öne çıkarmaktadır” (Kurtuldu, 2019). Deniz, “işbirlikli öğrenmenin müzik eğitiminde ve çalgı eğitiminde kullanılması ve uygulamaların hayata geçirilmesi yönündeki uygulamalar ve araştırmalar, bu konudaki sonuçların anlaşılabilirliği ve ileriki araştırmaların niteliklerinin geliştirilmesi açısından önemli görülmektedir” (Deniz, 2015).

2.1.7. Genel Müzik Eğitimi

Genel müzik eğitimi ülkemizde örgün eğitim içerisinde anaokulları, ilkökul, ortaokul ve liselerde verilmektedir. Genel müzik eğitimini müzik eğitimi müfredatlarında verilen hedef ve kazanımlara bakarak kısaca özetleyecek olursak, öğrencilerin dinledikleri müziklerin türlerini, ritmini ayırt ederek müziğin duygusunu yorumlama becerisi kazandırmasını hedeflediği söylenebilir.

Genel müzik eğitimi derslerine anaokullarında başlanarak üniversite kademelerine kadar devam eder. İlkokul ve ortaokul düzeylerinde zorunlu müzik dersleri verilirken lise düzeyinde ise seçmeli müzik dersleri verilmektedir. Müzik derslerine ilkökullarda sınıf öğretmenleri, ortaokul ve lise düzeylerinde ise müzik öğretmenleri girmektedir.

Üniversiteler de verilen genel müzik eğitimi dersleri ise müzik öğretim görevlileri veya okutmanları tarafından verilmektedir. Yalnız bu durumu şu sözlerle ifade etmiştir.

Genel müzik eğitimi genellikle, ilköğretim öncesinde anaokulu öğretmeni, ilköğretim 1. kademe 1.devrede sınıf öğretmeni, ilköğretim I. kademe 2. devrede ve lisede müzik öğretmeni tarafından okutulur, gerçekleştirilir. Üniversitede ise müzik okutmanı veya müzik öğretim elemanı tarafından yürütülür. Genel müzik eğitimi bu okullarda; müziksel işitme-okuma-yazma, müziksel dinleme, çalma, söyleme, müziksel bilgilenme-bilinçlenme, müziksel duyarlılaşma-yaratma yorumlama, müziksel beğeni-kişilik geliştirme ve kendini gerçekleştirme şeklinde yapılır (2005 s.2).

Ülkemizde birçok birey ilk defa müzik ile genel müzik eğitimi sayesinde tanışmaktadır. “Genel müzik eğitimi bireye asgari müzik eğitimini kazandırırken aynı zamanda kendisini tanımasına kendisini denemesine ve keşfetmesine olanak verir” (Soylu, 2022). Genel müzik eğitimi sayesinde bireylerin küçük yaşlarda mevcut müzik yetenekleri keşfedilebilir ve böylelikle enstrüman ya da ses eğitimi almaları öğretmenleri tarafından teşvik edilebilir. Saydam’a göre genel müzik eğitimi, “çocuğun ilgi ve yeteneklerini geliştirme fırsatı bulabileceği temel derslerden biridir. Ayrıca bu dersin çocuğun kişilik gelişiminde, bireysel, kültürel ve sosyal çevresiyle uyumunda sorumluluklarını kavramasında önemli bir işlevi bulunmaktadır” (Saydam, 2003, s.75).

Müzik eğitimi öğrencilerde milli beraberlik duyguları ve Atatürk inkılapları gibi milli değerlerin aşılmasında da etkilidir. Sezginer bu durumu şu şekilde açıklamıştır:

Öğrencide müzik sevgisi ve yeteneğini geliştirmek, onları sanat anlayışına ulaştırmak, her öğrenciyi ilgi ve yeteneğine göre şarkı söylemeye, müzik aleti çalmaya, müzik eserlerini dinlemeye ve müzik yapmaya isteklendirmek ve de onlarda müzik duygu ve düşüncesini kazandırıp geliştirmek, öğrencinin müzik bilgisi ve becerilerini elde etmesine yardımcı olmak. Müzik çalışmaları yoluyla öğrencilerin Atatürk inkılaplarına ve Türk Milliyetçiliğine bağlı, Türk milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren, ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan yurttaşlar olarak yetişmelerine ve milli birliğin gelişmesine yardım etmek. Evrensel müzik çalışmaları yanında Türk Halk Müziği, Türk Sanat Müziği’nin tanıtılmasını, sevdirmesini ve geliştirilmesini sağlamak ve müzik aracılığı ile milletler ailesi içinde yakınlık ve dostluk duygularını pekiştirmek okul müzik eğitiminin (genel müzik eğitiminin) esas ve temel ilkeleridir (1990, s.220).

Genel müzik eğitimi ile bireylerin kendi yeteneklerini keşfederek ilgi alanlarını düzenlemeleri mümkündür. Akdoğu “genel müzik eğitimi öğrencilerin zihinsel gelişimlerine, müziksel eğilimlerine ve yeteneklerine bağlı olarak amatör ve profesyonel müzik eğitimi için de temel oluşturmaktadır. Ayrıca, çocuğun ilerideki olası amatör ya da mesleki müzik eğitimine ilişkin belirli düzenleme ve uygulamalara yer verir” (Akdoğu, 1996 s.64) şeklinde açıklamaktadır. Uçan “genel müzik eğitimi, bütün özengen ve mesleki müzik eğitimi alanlarının temelini oluşturur” (Uçan, 2005, s.33) sözleriyle açıklamıştır.

2.1.8. Mesleki Müzik Eğitimi

Mesleki müzik eğitimi, genel müzik eğitimi alan bireylerin yetenek ve istekleri doğrultusunda seçmiş oldukları bir eğitim türüdür. “Müzik alanının herhangi bir alanını veya dalını çalışma ve meslek olarak seçen kişilere yönelik bir müzik eğitimi türüdür” (Kocamanoğlu, 2019). Mesleki müzik eğitiminin amacı, bireylerde bir müzikal birikim sağlamak, müzik eğitimi için gerekli temel hedef ve davranışları kazandırmak ve bu davranışları geliştirmektir. Mesleki müzik eğitiminin tanımını Uçan, “müzik alanı içinde belli bir meslek ya da çalışma dalının gerektirdiği müzik ile ilgili bilgi, beceri, tutum ve davranışların kazandırılmasına yönelik verilen müzik eğitimi mesleki müzik eğitimi olarak adlandırılır” (Uçan, 1997, s.31-32) şeklinde tanımlamıştır.

Müzik öğretmenliği eğitimi, çalgı yapımıcılık/onarımcılık eğitimi, bestecilik eğitimi, repertuar eğitimi, seslendiricilik eğitimi, müzik araştırmacılığı eğitimi, askeri müzik/bandoculuk eğitimi, dinsel müzik eğitimi mesleki müzik eğitiminin bilinen en önemli alt dallarıdır. Mesleki müzik eğitimi içerisinde; çalgı eğitimi, ses eğitimi, müziksel işitme eğitimi, müziksel duyarlılık eğitimi, müzik bilgisi eğitimi, repertuar eğitimi, yaratıcılık eğitimi, beğeni eğitimi, müziksel kişilik eğitimi, müziksel devinim ve ritim eğitimi, müziksel iletişim ve etkileşim eğitimi ve müziksel kullanım ve yararlanma eğitimi gibi konuları barındırmaktadır” (Kardeş, 2013, s.33-34).

“Müzik eğitiminin tüm boyutları, birbirleriyle yakından ilgili olup gelişimleri de birbirleriyle doğru orantılı olarak sağlanır. Bununla beraber, bazı boyutların oluşumu diğerlerinde önce ya da sonra gerçekleşebilir. Dolayısıyla her boyut aynı zamanda diğeri için hazırlayıcı konumdadır” (Şişman, 2010).

Mesleki müzik eğitimi, alanında uzmanlaşmış yetkili kişiler tarafından verilmesi gereken bir müzik eğitimi türüdür. Mesleki müzik eğitimi “en kapsamlı ve en üst düzeyde müzik eğitimi türü olup, bestecilik eğitimi, seslendiricilik/yorumculuk eğitimi, müzik bilimcilik eğitimi, müzik öğretmenliği eğitimi” (Albuz, 2001 s.6) alanlarından oluşmaktadır.

Mesleki müzik eğitimi almak isteyen bireylerin, seçtikleri branşlarda asgari düzeyde yeterlilik sağlaması gerekmektedir. Bu nedenle mesleki müzik eğitimi veren kurum ve kuruluşlarda yetenek sınavı adı verilen bir sınav yapılmaktadır. Yetenek sınavları ile bireylerin, müziksel işitme, okuma ve yazma becerileri test edilirken aynı zamanda ses ve enstrüman düzeylerinin belirlenmesi amaçlanmaktadır. Bireylerin yetenek sınavlarında başarılı olması durumunda mesleki müzik eğitimi almaya uygun oldukları belirlenir.

Ülkemizde mesleki müzik eğitimi veren kurumlar, ilköğretim basamaklarındaki konservatuvarlar, orta öğretim düzeyinde güzel sanatlar liseleri, üniversite düzeyinde ise eğitim fakülteleri müzik bölümleri, güzel sanatlar fakülteleri müzik bölümleri ve konservatuvarlardır.

2.1.9. Özengen Müzik Eğitimi

Özengen müzik eğitimi, “müziğe ya da müziğin belli bir dalında özengence (amatörce) ilgili, istekli ve yatkın olanlara yönelik olup, etkin bir müziksel katılım, zevk ve doyum sağlamak ve bunu olabildiğince sürdürüp geliştirmek için gerekli müziksel davranışlar kazandırmayı amaçlar” şeklinde tanımlanmaktadır (Uçan, 1997, s.31). Özengen müzik eğitimi alan bireyler, almış oldukları genel müzik eğitimi ile kendilerine temel oluşturan ve müziği hayatlarının bir parçası haline getirmek isteyen bireylerdir. Bu istekleri doğrultusunda enstrüman eğitimi ya da şan eğitimi gibi müzik dallarına yönelmektedirler.

Baylan’a göre özengen müzik eğitimi, “bireylerin genel müzik eğitimi dışında kendi ilgi ve istekleri doğrultusunda yöneldikleri ve yatkınlıkları doğrultusunda müziğin bir kolunu seçip, amatör olarak müzik ruhlarını doyuma ulaştırdıkları müzik türüdür” (Baylan, 2021).

Özengen müzik eğitimi alan bireylerin çoğunlukla enstrüman eğitimi aldıkları gözlemlenmektedir. Öğrencilerin istekleri doğrultusunda eğitim almayı seçtiği enstrümanlar keman, piyano, gitar, bağlama, flüt ve bateri gibi enstrümanlardır.

Piyanist ve pedagog Fenmen, özengen müziğin önemin aşağıdaki sözleriyle vurgulamaktadır.

Bir ülkenin müziği kuşkusuz ki profesyonel müzikçiler elinde yaşam bulur ve gelişir. Ama amatörlerin katkısını da küçümsemeyelim. Amatör müzikçi sayısını artırmak için tüm dünya ülkeleri çaba harcamaktadır. Sanat alanındaki yeni ataklar için amatörlere büyük gereksinim vardır. Büyük sanat ordusunun erlerini onlar oluşturur. Bir ulusun sanatsal düzeyi onlarla ölçülür (1996, s.82).

Deverich’e göre özengen (amatör) müzisyenliğin çıkış noktası konserlerdir. Verilen konserler bireylerde müzik isteğini yükseltmektedir. Ayrıca teknolojinin gelişmesiyle müziğin, toplumlar arasında yayılmasını sağlamıştır. Avrupa’da özengen müzisyenler için 16. yüzyıldan bugüne dek kitaplar basılmaktadır. (Deverich, 2006 s.8)

Ülkemizde özengen enstrüman eğitimi, enstrüman kursları, sanat merkezleri ve belediye konservatuvarları gibi özel projelerde giderek yaygınlaşmaktadır. Özengen enstrüman kurslarının çoğalması ve ulaşılabilir durumda olması, bireylerin özengen enstrüman eğitimine olan ilgisini arttırmaktadır. Özengen enstrüman eğitimi alan bireyler müziğe hobi olarak başlayıp meslek haline getirmek istedikleri yapılan araştırmalarca gözlemlenmiştir. Bu durum mesleki müzik eğitimi veren konservatuvarlar ve müzik eğitimi fakülteleri gibi alanlara öğrenci kaynağı olması bakımından özengen müzik eğitimini ayırıcı önemli bir noktaya getirmiştir.

2.1.10. Çalgı Eğitimi

Çalgı eğitimi, müzik eğitimi programının önemli başlıklarından birisidir. Bireyler, almış oldukları eğitim içerisinde bulunan genel müzik eğitiminin yetersiz kalması ve müziği hayatlarının her alanında etkin kılma istekleri ile hareket ederek çalgı eğitimi almaya yönelmektedirler. Akbulut'a göre "çalgı eğitimi, müzik öğretiminin en önemli ve anlamlı boyutlarından biridir. Çalgı eğitiminin yapılmadığı durumlarda müzik öğretimi eksik ve yetersiz kalmasının yanında, sağlam ve tutarlı bir yapı taşımaz" (1996).

Yıldız'a göre çalgı eğitimin programlanması gereken esaslar, "çalgı eğitimi, temelde çalgıyı çalmayı öğrenebilme, çalgıyı yetkin kullanabilme, çalgı çalmayı geliştirebilme ve çalgı çalmayı öğretebilme basamaklarını gerçekleştirecek şekilde programlanıp yürütülür" (1986).

Çalgı eğitimi bilişsel olarak kavranıp, psikomotor davranışlar aracılığıyla sergilenir ve duyuşsal olarak ifade edilir. Bu üç ana temel birbiri ile iç içe geçerek sarmal bir öğrenim durumu gerçekleştirmektedir. Çalgı eğitimine, okullarda verilen genel müzik eğitimi ve mesleki müzik eğitiminin yanında, bireylerin özengen enstrüman kursları aracılığı ile de ulaşılabilir oldukları görülmektedir. "Bireysel çalgı eğitiminin başlıca amaçları vardır. Bunlar; çalgıyı doğru bir teknikle çalmak, çalışma süresini verimi artıracak şekilde ayarlamak, müzik kültürlerini çalgısı yoluyla en iyi şekilde kavratma ve müzikal becerileri artırmaya yönelik çalışmalardır" (Parasız, 2009)

Dönmez, yapmış olduğu çalışmasında çalgılar için en gerekli temel teknikleri şu şekilde sıralamıştır:

- Çalgıyı çalarken doğru duruşa sahip olunmalı,
- Çalgı çalarken el, kol ve parmaklar doğru pozisyonda olmalı,
- Çalgının tonu kendine özgü ve kaliteli olmalı
- Entonasyon temiz olmalıdır (Dönmez, 2022).

Her çalgı kendine has özelliklere sahiptir. Bireyler çalgı çalarken bu özellikleri doğru kavrayabilmek için temel duruş, tutuş ve teknikleri iyi bilmeleri gerekmektedir. "Çalgı çalma teknikleri, duruş, tutuş, yay kullanma, el pozisyonu, nefes, dilin kullanılması, ses kalitesi, bilek, kol ve parmakların durumu, entonasyon ve vibrato tekniğinden oluşmaktadır (Schleuter'dan akt. Özmenteş, 2005)

Genel müzik eğitimi kapsamında günümüzde öğrencilerin blok flüt ve melodika gibi çalgıları öğrendikleri bilinmektedir. Ancak öğrencilerin istekleri doğrultusunda, ailelerin bir müzik aleti çalmanın önemli olduğunu düşünerek özengen müzik kurslarına başvurdukları, bu kurslarda keman, piyano, gitar, bağlama ve bateri gibi enstrümanların

eğitiminin verildiği gözlemlenmiştir. Bu alınan eğitimler sonucunda bazı öğrenciler enstrüman eğitimini ilerletip mesleki boyutlara getirirken bazı öğrencilerin ise hobi olarak kullandıkları gözlenmiştir.

2.1.11. Keman Eğitimi

Ülkemizde çalgı eğitimi yaygın olarak gözlemlenmektedir. Bu eğitimlerde yaygın olarak görülen müzik aletlerinden bir tanesi de kemandır. Keman yaylı çalgılar ailesinin bir üyesidir. Keman eğitimi bilişsel, psikomotor ve duyuşsal alan becerilerinin tümünün zorunlu olarak kullanıldığı ve bireylerin üç alanda da kendini geliştirmesini sağlamaktadır.

Keman ile bir parça çalarken el kol koordinasyonu, parmak hareketleri, ince kas hareketleri kuşkusuz psikomotor alan becerisidir. Ancak bu davranışların yeri, zamanı ve ne derece gerçekleşeceği kesinlikle bilişsel alan becerisini kapsamaktadır. Keman çalma düşünmeden, bilinçsiz bir şekilde gerçekleşemez. Keman çalarken seslerin etkili, doğru ve temiz gelmesi duyuşsal alan becerisini kapsamaktadır. Duymadan etkili ve doğru enstrüman çalmak mümkün değildir. Uçan “bu davranışları birbirlerinden kesin çizgilerle ayırmak olanaksızdır” (1980) sözleriyle vurgulamıştır.

Keman eğitimi örgün eğitim içerisinde konservatuvarlar, eğitim fakültesi müzik öğretmenliği bölümleri, güzel sanatlar fakülteleri müzik bölümleri ve güzel sanatlar liselerinde verilmektedir. Yaygın eğitim içerisinde keman eğitimi, özengen müzik kurları, özel dersler, halk eğitim merkezleri ve belediyelerin enstrüman kursları gibi birçok alanda verilmektedir.

Örgün eğitim içerisinde alınan enstrüman eğitimleri mesleki müzik eğitimi kapsamında, enstrüman çalabilen ve öğretebilen bireylerin yetiştirildiği bir alandır. Yaygın eğitim içerisinde yapılan müzik eğitimi ve çalgı eğitimleri hobi amaçlı bireylerin kendini geliştirdikleri alanlardır.

2.2. İlgili Araştırmalar

Özen (1994) araştırmasında, Ankara'daki ilköğretim ve ortaöğretim öğrencilerinin müzik eğitiminden beklentilerini araştırmıştır. Araştırmasında 180 öğrenciye anket uygulanmış ve elde edilen bulgular tablolaştırılarak yorumlanmıştır. Araştırmada elde edilen bulgular ışığında, öğrencilerin büyük bir bölümün enstrüman öğrenmek istediği, konu bakımından zengin ve çeşitli olmasını, verilen eğitim ile müziği meslek olarak edinmeye yönlendirmesi ve dinledikleri müzikleri eleştirebilme gücü kazandırmasını bekledikleri sonucunu ulaşılmıştır.

Akbulut (1996) araştırmasında keman öğretim programında öngörülen temel hedeflerin gerçekleşme durumunu incelemiştir. Araştırmanın örneklemini 1995-96 yılları arasında müzik eğitimi bölümü 1,2,3 ve 4. Sınıflarında öğrenim gören 40 denekten oluşmaktadır. Betimsel ve uygulamalı bir temele dayalı araştırmada yapılan uygulamalardan elde edilen bulgular sonucunda ilk aşamada psikomotor, bilişsel ve duyuşsal hedef ve davranışlar incelenmiştir. Araştırmanın ikinci aşamasında ise öğrencilerin sınıf düzeyi, cinsiyet ve yaş değişkenlerinin temel hedef ve davranışlar üzerindeki etkisi incelenmiştir. Yapılan araştırmada psikomotor, bilişsel ve duyuşsal davranışlardan elde edilen sonuçlar, söz konusu davranışların yüksek düzeyde gerçekleştiği gözlemlenmiştir, sınıf düzeyler, cinsiyet ve yaş değişkenlerinin bu davranışların gerçekleşmesinde kısmen etkili olduğu sonucu gözlemlenmiştir.

Çağlar (2011) araştırmasıyla Ankara'da özengen keman eğitimi alan öğrencilerin hedeflere ulaşılabilirlik düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelemiştir. Yapmış olduğu araştırma betimsel ve deneysel özellikler taşımaktadır. Araştırma müzik kursunda ilk defa keman eğitimi gören 24 kişilik bir grup ile yapılmıştır. Araştırma uzman görüşleri alınarak iki dönemlik bir eğitim yapılarak dönem sonlarında hazırlanan testler uygulanmıştır. Uygulanan testler sonucunda toplanan veriler istatistik programlarıyla çözümlenerek bulgular elde edilmiştir. Araştırma sonucunda keman eğitiminde yaş ve cinsiyet değişkenleri fark yaratmamıştır. Süreç değişkeninin önemli bir değişken olduğu gözlemlenmiştir. Araştırma sonucunda bu tür araştırmaların başka enstrümanlar üzerinde de yapılmasının yararlı olduğu düşünülmektedir.

Güleş (2010) Farklı yaş gruplarında keman çalma becerisi ediniminin incelenmesi adlı çalışmasında, 7-11 yaş ve 12-18 yaş aralığına sahip iki farklı grup ile çalışmıştır. Araştırma sonucunda 7-11 ve 12-18 yaş gruplarının kuramsal bilgi becerisi edinmelerinde, sağ kol hareketinin doğru yapılabilmesinde, yay hareketlerinin doğru yapılabilmesinde bir fark bulunamamıştır. Ancak sol el parmaklarının tuşeye doğru düşürülebilmesinde ve

notaların doğru seslendirilebilmesinde 12-18 yaş grubu öğrencilerinin daha başarılı olduğunu gözlemlemiştir.

Karan (2011) Özengen müzik eğitimi veren kurumlarda çalgı eğitimi alan öğrencilerin mesleki yönelimlerinin incelenmesi adlı araştırmasıyla, 75 öğrenciye 13 ve 75 veliye 14 sorudan oluşan bir anket uygulamıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin kendi isteği ve aile teşviki ile eğitime başladıkları, bu sebeple istekli bir şekilde derslere devam ettiği, zorunlu durumlar haricinde devamsızlık yapmaktan kaçındıkları görülmüştür. Öğrencilerin ileride müziği meslek olarak yapmak istedikleri ve ailelerinde çocukları için ileride müziği meslek olarak yapmalarını tercih ettikleri sonucu ortaya çıkmıştır.

Özcan (2013) Müzikal kazanımlar açısından çoksesli aranje tekniklerinin keman eğitimine etkisi adlı çalışmasında, 18 öğrenciyi deney ve kontrol grubu olarak 9 kişilik iki ayrı gruba bölerek, deney grubuna çok sesli aranje teknikleri ile keman eğitimi, kontrol grubuna deneysel (eşliksiz) keman eğitimi uygulamıştır. Araştırmanın sonucunda deney grubunun kontrol grubuna oranla müzikal kazanımlara ulaşmada daha etkili olduğu sonucu gözlemlenmiştir.

Aksoy (2015) araştırmasıyla özengen keman eğitimi alan 20-25 yaş aralığındaki öğrencileri iki gruba ayırarak bir gruba uygulanan derslerin videosu verilmiş ve öğrencilerin derslerden sonra kendilerini izleyerek ön hazırlık yapmaları istenmiştir. Diğer gruba ise sadece eğitim uygulanarak karşılaştırma yapılmıştır. Araştırmanın sonucunda video destekli keman eğitiminin olumlu etkisinin olduğu belirlenmiştir. Ayrıca öğrencilerin ön hazırlık ve bedensel duruş alabilmelerinde iki grup arasında fark görülmezken, teknik ve müzikal açıdan deney grubu öğrencilerinin kontrol grubu öğrencilerine göre daha yüksek başarı elde ettiği görülmüştür.

Akbal (2019) araştırmasıyla Bilim sanat merkezlerinde verilen keman eğitiminde kullanılan öğretim yöntemi ve materyallerinin neler olduğu sorusuna cevap aramış ve araştırmanın sonucunda Bilim ve Sanat Merkezi'nde çalışan keman öğretmenlerinin birçoğunun üniversite mezuniyetlerinde ana dal çalgılarının başka enstrüman olmasına rağmen Bilim ve Sanat Merkezi bünyesinde keman derslerine girdiği, öğretmenlerin öğretim yöntemi ve metod kavramlarını karıştırdığı, Bilim ve Sanat Merkezleri'nin öğrenci yetiştirme amacı ile öğretmenlerin öğrenci yetiştirme amaçlarının uyuşmadığı, Keman öğretmenlerinin derste okul şartlarının elverişsiz olması sebebiyle grup çalışması yaptıramadığı, öğretmenlerin öğrencileri ile yaptıkları derslerde en çok kaynak sıkıntısı yaşadıkları ve keman dersi için bir materyal kitabının olmadığı, Bilsem öğretmenlerinin bir

yıl içerisinde ki öğrenci sayılarının değişkenlik gösterdiği ayrıca öğrenci sayılarının bölge ve şehir açısından değişkenlik gösterdiği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Cowden (1972) araştırmasında keman eğitimine başlangıç yöntemlerini incelemiştir. Keman eğitimine başlangıç aşamasında farklı konumları gözlemleyerek birinci konum ya da üçüncü konum ile keman eğitimine başlamanın anlamlı bir farklılık yaratmadığı sonucuna ulaşmıştır. Araştırmada entonasyon ve tartım arasındaki korelasyon yüksek çıkmıştır. Ayrıca başlangıç konumu ve cinsiyet arasında da anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Ericsson, Krampe ve Tesch-Römer (1993), yapmış oldukları çalışmalarında müzisyenlerin çalgılarına ayrıkları zaman ilgili araştırma yapmışlardır. Araştırmanın sonuçları incelendiğinde enstrüman çalmaya en çok zaman ayıran profesyonel kemancıların olduğu gözlemlenmektedir. Profesyonel kemancıları takip eden sıralamada çalışan öğrenciler, az çalışan öğrenciler ve öğretmenlerin olduğu görülmektedir. Piyanistlerde ise, profesyonel bir piyanist haftada ortalama 30 saat çalgı çalışırken, amatör bir piyanistin 2-3 saat gibi bir süre enstrüman çalıştığı görülmüştür. Yapılan araştırmada enstrüman çalan bireylerin 4 yaşında enstrüman çalmaya başladığını kabul ederek 10 yaşına kadar profesyoneller toplam 1500 saat çalışırken amatörlerin 500 saat çalıştığı görülmektedir. Profesyonel olarak enstrüman çalanlar 14 yaşına geldiklerinde toplam 3000 saat, amatörler ise 1000 enstrüman çalışması yaptığı gözlemlenmiştir. 20 yaşına kadar enstrüman çalışan profesyonellerin toplam 10.500 saat çalışırken amatörlerin ise 2000 saat çalışma yaptıkları gözlemlenmiştir.

Woody (2000), araştırmasında enstrüman eğitimi alan öğrencilerin almış oldukları özel derslerin, toplu derslerden ve müzik sınıflarından daha etkili olduğu sonucunu elde etmiştir. Özel derslerin bireysel özelliklerinin enstrümana yansımalarının etkisi olarak yapılan eğitimin daha verimli ve işe dönük olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Calissendorff (2006) yapmış olduğu araştırmasında, 5 yaşındaki çocukların keman eğitimi nasıl olmalıdır sorucuna cevap aramıştır. Çalışma grubu olarak altı tane beş yaşındaki çocuklar ile çalışmıştır. Eğitim sırasında aileleriyle birlikte öğrenciler haftada bir gün 45 dakikalık dersler verilmiştir. Çocuklara ders içerisinde hem enstrüman çalma hem de şarkı söyleme fırsatı verilerek çeşitlik oyunlar ile az da olsa teorik bilgiler aktarılmıştır. Araştırma sonucunda enstrüman eğitiminde velinin önemli bir rolü olduğu enstrüman çalabilmesi öğrenciye örnek olması gerektiği gözlemlenmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışma; son test kontrol gruplu model olup bir dönem süresince verilen eğitim ve yapılan son teste dayalı olduğundan zayıf deneysel desenli bir çalışma niteliğindedir.

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu enstrüman kurslarında eğitim alan 13 – 16 yaşlarında bulunan 10 kişilik gönüllü keman öğrencilerinden oluşmaktadır.

Çalışma grubundaki öğrenciler, araştırmadan önce hiçbir enstrüman eğitimi almamıştır. Yalnızca okullarda verilen genel müzik eğitimi bilgileriyle hiçbir yetenek sınavı yapılmadan rastgele seçilmiştir. Araştırmaya dahil olan öğrenciler seçkisiz olarak beş kişilik iki gruba ayrılmıştır.

Seçkisiz atama yönteminde denekler deney ya da kontrol grubuna seçkisiz (yansız) bir şekilde atanır. Seçkisiz atamanın olduğu durumlarda grup büyüklükleri arttıkça denk grupların elde edilme olasılığı da yükselir (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2008).

3.3. Verilerin Toplanması

Araştırmada veri toplama aracı olarak Akbulut'un 1996 yılında geliştirmiş olduğu "Psiko-motor davranışlarla ilgili sınıama-ölçme durumları ölçeği" kullanılmıştır.

Araştırmada öğrenciler 14 haftalık enstrüman eğitimi almışlardır. Öğrenciler iki gruba bölünerek bir grup bireysel olarak keman eğitimi alırken diğer grup ise grup keman eğitimi almışlardır. Araştırmada "Mazas op 43 ve Suzuki violin part volüme 1" keman eğitimi metotlarından faydalanılarak dersler planlanmış ve uygulama yapılmıştır.

Araştırmada öğrencilere verilen eğitimler araştırmacı tarafından uygulanmış, gözlemlenmiş ve gözlem notları yazılmıştır. Verilen 14 haftalık eğitim, son hafta öğrenciler ile video çekilerek tamamlanmıştır.

Araştırmada verilmiş olan 14 haftalık eğitim ile öğrencilerin keman çalmaya ilişkin temel hedef ve kazanımlara ulaşılabilirlik düzeyleri incelenmiştir. Keman çalmaya ilişkin doğru duruş, tutuş alabilme, sol eli parmaklarının teller üzerine doğru düşürülebilme, sağ eli yayı dengeli ve rahat kullanabilme gibi temel hedeflerin kazanılması ve ne derecede gerçekleştiği gözlemcilerin ölçme sorularını puanlayarak elde edilen sonuçların ortalamalar ile tablolar halinde gösterilmiştir.

Araştırmada 14 haftalık hazırlanan ders planlarının kazanımları ve uygulama süreci Tablo 3.3.1’de gösterilmiştir.

Tablo 3.3.1 Bireysel ve Grup Keman Öğrencilerinin 14 Haftalık Ders Planı

Ders	Kazanım	Uygulama
Ders 1	Keman çalmaya yönelik temel duruş ve tutuş. Teller üzerine parmak düşürebilme	Temel duruş ve tutuş Mazas 1,2,3,4,5,6,7,8,9 numaralı egzersizlerin ödevlendirilmesi
Ders 2	Keman çalmada 1,2 ve 3ncü parmakların doğru bir şekilde tuşe üzerine düşürülmesi.	Mazas 10,11,12 ve 13 numaralı egzersizler ödevlendirilmesi. Ayrıca ek çalışma olarak Twinkle twinkle little star isimli parçanın ödevlendirilmesi.
Ders 3	Keman çalmada 1,2,3 ve 4ncü parmakların doğru bir şekilde tuşe üzerine düşürülmesi.	Mazas 15 numaralı egzersizin ödevlendirilmesi.
Ders 4	Öğrencilerin tel geçişi ve parmak düşürmesine yardımcı olarak keman üzerindeki hakimiyetin artırılması.	Ödev tekrarı. Ayrıca öğrencilere Sol Majör 2 oktav ve Do majör 1 oktav dizi çalıştırılması.
Ders 5	Tel geçişleri ve teller üzerinde parmakların doğru düşürülmesi.	Mazas 17 numaralı egzersizin ödevlendirilmesi.
Ders 6	Tel geçişleri ve legato yay tekniği ile çalabilme.	Mazas 19 numaralı egzersizin ödevlendirilmesi
Ders 7	Legato yay tekniği ile çalabilme.	Ödevlerin Tekrar edilmesi.
Ders 8	İki tel üzerinde bağlı olarak çalabilme.	Mazas 20 numaralı egzersizin ödevlendirilmesi.
Ders 9	Keman üzerinde üçlü, dördü ve beşli aralıkları çalabilme.	Mazas 21,22 ve 23 numaralı egzersizlerin ödevlendirilmesi.
Ders 10	Keman üzerinde altılı ve yedili aralıkları çalabilme. Tel geçişlerinde dördüncü parmak kullanabilme.	Mazas 24 ve 25 numaralı egzersizin ödevlendirilmesi.
Ders 11	Tüm telleri kapsayan basit egzersizleri çalabilme.	Mazas 32 numaralı egzersizin ödevlendirilmesi.
Ders 12	Basit tartımlar ile egzersizleri çalabilme.	Suzuki violin part volüme 1 Andantino adlı egzersizin ödevlendirilmesi
Ders 13	Basit eserleri çalabilme.	Suzuki violin part volüme 1 J.S. Bach Minuet 1 adlı eserin ödevlendirilmesi
Ders 14	Basit eseri çalabilme.	Suzuki violin part volüme 1 J.S. Bach Minuet 3 adlı eserin detaş olarak ödevlendirilmesi.

3.4. Verilerin Analizi

Araştırmada, 14 haftalık uygulama sonrasında öğrencilerin performanslarına yönelik yapılan video kayıtlarından elde edilen veriler, araştırmacı dışında 3 farklı gözlemci tarafından “Psiko-motor davranışlarla ilgili sınama-ölçme durumları ölçeği” kullanılarak puanlanmıştır. Araştırmada verileri puanlayan gözlemciler, müzik eğitimi alanında doktora yapmış akademisyenlerdir.

Araştırma kapsamında verileri toplamak için kullanılan ölçek beşli likert tipi derecelendirmeye sahip bir ölçektir. Bu nedenle maddeler puanlanırken her katılım düzeyi için bir sayı değeri belirlenmiştir ve maddeler bu değere göre puanlanmıştır. Puanlama anahtarından elde edilen veriler için gerçek puan aralıkları hesaplanmıştır. Gerçek puan aralıklarını hesaplamak amacıyla;

$$\frac{\text{Seçenek sayısı} - 1}{\text{Seçenek sayısı}}$$

Formülü kullanılmıştır. Verilerin puanlanması sonucunda elde edilen ortalamalar tablo 3.4.1 de belirtilen aralıklar temele alınarak yorumlanmıştır.

Tablo 3.4.1 Gerçek Puan Aralıkları

Ölçek	Derece	Katılma Aralığı	Derece
Psiko-motor	1	1.00-1.80	Hiç
davranışlarla ilgili	2	1.81-2.60	Zayıf
sınama-ölçme	3	2.61-3.40	Orta
durumları ölçeği	4	3.41-4.20	İyi
	5	4.21-5.00	Çok iyi

Araştırmada yapılan ölçme sonucunda gözlemcilerin verdiği yanıtlara göre soru gruplarının analizleri gerçek puan aralıkları ile hesaplanmıştır. Yapılan hesaplamalarda bireysel ve grup keman dersi alan öğrencilerinin sonuçları her bir başlık için ayrı ayrı değerlendirilerek tablolar halinde gösterilmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: BULGULAR VE YORUM

4.1 Araştırmanın Alt Problemlerine İlişkin Bulgular

Araştırmada bireysel ve grup keman eğitimi alan öğrencilerin temel hedef ve davranışlara ulaşılabilirlik düzeyleri ölçme aracı sayesinde analiz edilerek tablolar halinde gösterilmiştir.

4.1.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Bireysel ve grup keman öğrencilerinin keman çalmaya ilişkin duruş ve tutuşları ne derece doğru yapabildiklerini belirlemeye yönelik bulgular, ders gözlemleri ve puanlama anahtarından elde edilen veriler ile gözlemlenmiştir.

Tablo 4.1.1.1 *Bireysel Keman Öğrencilerinin Keman Çalmaya İlişkin Duruş ve Tutuşları Yapabilme*

Maddeler	Gözlemci 1	Gözlemci 2	Gözlemci 3	Ortalama	Sonuç
Keman Çalmaya ilişkin doğal, dengeli ve rahat bedensel durum alma.	4	4	4	4	İyi
Kemanı doğal, dengeli, rahat ve yumuşak tutma	4	4	4	4	İyi
Yayı doğal, dengeli, rahat ve yumuşak tutma.	3	4	4	3,6	İyi
Sol eli parmakları tuşe üzerinde doğru, dengeli, rahat, yumuşak ve doğru bir şekilde tutma.	3	3	4	3,3	Orta
Yayı tuşe ile ses eşiği arasında tutma.	3	4	5	4	İyi

Tablo 4.1.1.1’de görüldüğü gibi bireysel keman dersi alan öğrencilerin, “Keman çalmaya ilişkin doğal, dengeli ve rahat bedensel durum alma”, “Kemanı doğal, dengeli, rahat ve yumuşak tutma”, “Yayı doğal, dengeli, rahat ve yumuşak tutma”, “Yayı tuşe ile ses eşiği arasında tutma” davranışlarını “iyi” düzeyinde gösterdikleri, “Sol eli parmakları tuşe üzerinde doğru, dengeli, rahat, yumuşak ve doğru bir şekilde tutma” davranışını ise “orta” düzeyde gerçekleştirdikleri anlaşılmaktadır.

Bireysel keman eğitimi alan öğrencilerin keman çalmaya ilişkin doğru duruş ve tutuş alabilmeleri sırasında her bir öğrenci gösterip yaptırma tekniği ile sık tekrar yaparak doğru duruş ve tutuş alabilmişlerdir.

Tablo 4.1.1.2 *Grup Keman Öğrencilerinin Keman Çalmaya İlişkin Duruş ve Tutuşları Yapabilme.*

Maddeler	Gözlemci 1	Gözlemci 2	Gözlemci 3	Ortalama	Sonuç
Keman Çalmaya ilişkin doğal, dengeli ve rahat bedensel durum alma.	4	4	3	3,6	İyi
Kemanı doğal, dengeli, rahat ve yumuşak tutma	4	4	3	3,6	İyi
Yayı doğal, dengeli, rahat ve yumuşak tutma.	3	3	4	3,3	Orta
Sol eli parmakları tuşe üzerinde doğru, dengeli, rahat, yumuşak ve doğru bir şekilde tutma.	3	3	4	3,3	Orta
Yayı tuşe ile ses eşiği arasında tutma.	4	4	3	3,6	İyi

Tablo 4.1.1.2’de grup keman dersi alan öğrencilerin, “Keman Çalmaya ilişkin doğal, dengeli ve rahat bedensel durum alma”, “Kemanı doğal, dengeli, rahat ve yumuşak tutma”, “Yayı tuşe ile ses eşiği arasında tutma” davranışlarını “iyi” düzeyde gösterdikleri, “Yayı doğal, dengeli, rahat ve yumuşak tutma”, “Sol eli parmakları tuşe üzerinde doğru, dengeli, rahat, yumuşak ve doğru bir şekilde tutma” davranışlarını “orta” düzeyde gerçekleştirdikleri gösterilmiştir.

Grup keman eğitimi alan öğrencilerin keman çalmaya ilişkin doğru duruş ve tutuş alabilmeleri sırasında eğitimci gösterip yaptırma tekniğini kullanarak öğrencilere kemanı nasıl tutmaları gerektiğini ve nasıl bir duruş almaları gerektiğini göstermiştir. Ayrıca grup eğitimi sırasında beş kişilik öğrenci grubu birbirlerini gözlemleyerek yanlışlarını daha kolay düzeltmeye çalışmışlardır.

Yapılan araştırmada 14 haftalık eğitim süresince her iki grup öğrencilerinin doğru duruş ve tutuş alabildikleri gözlemlenirken iki grup arasındaki farkın çok fazla olmadığı Tablo 4.1.1.1 ve 4.1.1.2’de görülmektedir.

4.1.2 İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Bireysel ve grup keman eğitimi alan öğrencilerin sol eli doğru ve dengeli kullanabilme durumlarının gözlemlendiği aralarındaki bulunan farkların ne derece de olduğu Tablo 4.1.2.1 ve 4.2.1.2’de gösterilmektedir.

Tablo 4.1.2.1 *Bireysel Keman Öğrencilerinin Sol Eli Doğru ve Dengeli Kullanabilme*

Maddeler	Gözlemci 1	Gözlemci 2	Gözlemci 3	Ortalama	Sonuç
Sol elin işaret, orta, yüzük ve serçe parmaklarını, etli uçları aşağıyı gösterecek biçimde kıvrırma.	4	4	3	3,6	İyi
Bileği düz tutma.	3	4	5	4	İyi
Sol el avuç içini tuşeye çevirme.	3	3	4	3,3	Orta
Parmakları tellere dönük ve yakın tutma.	3	3	5	3,6	İyi

Tablo 4.1.2.1’de görüldüğü gibi bireysel keman dersi alan öğrencilerin, “Sol elin işaret, orta, yüzük ve serçe parmaklarını, etli uçları aşağıyı gösterecek biçimde kıvrırma”, “Bileği düz tutma”, “Parmakları tellere dönük ve yakın tutma” davranışlarını “iyi” düzeyde gösterdikleri, “Sol el avuç içini tuşeye çevirme” davranışını ise “orta” düzeyde gerçekleştirdikleri görülmektedir.

Bireysel keman öğrencilerinin sol eli doğru ve dengeli kullanabilme doğrultusunda ders içerisinde sol eli tuşe üzerinde doğru konumlandırmada ve teller üzerine parmak düşürmede sorunlar yaşamışlardır. Yapılan çalışmalarda bu soruna dikkat çekilerek bu problemin yaşanması asgari düzeye indirgenmiştir.

Tablo 4.1.2.2 *Grup Keman Öğrencilerinin Sol Eli Doğru ve Dengeli Kullanabilme*

Maddeler	Gözlemci 1	Gözlemci 2	Gözlemci 3	Ortalama	Sonuç
Sol elin işaret, orta, yüzük ve serçe parmaklarını, etli uçları aşağıyı gösterecek biçimde kıvrırma.	4	4	3	3,6	İyi
Bileği düz tutma.	3	3	2	2,6	Zayıf
Sol el avuç içini tuşeye çevirme.	2	3	4	3	Orta
Parmakları tellere dönük ve yakın tutma.	4	4	3	3,6	İyi

Tablo 4.1.2.2’de grup keman dersi alan öğrencilerin “Bileği düz tutma” davranışını “zayıf” düzeyinde gösterdikleri, “Sol el avuç içini tuşeye çevirme” davranışını “orta” düzeyinde gösterdikleri, “Sol elin işaret, orta, yüzük ve serçe parmaklarının, etli uçları aşağıyı gösterecek biçimde kıvrırma” ve “parmakları tellere dönük ve yakın tutma” davranışlarını ise “iyi” düzeyinde gerçekleştirdikleri belirtilmiştir.

Grup keman eğitimi alan öğrencilerin bileği düz tutabilme davranışını gerçekleştirmede, sol eli keman üzerinde konumlandırırken zorlandıkları ve tellere parmak düşürmede entonasyon açısından problem yaşadıkları gözlemlenmiştir. Ayrıca grup keman öğrencileri birbirlerini gözlemleyerek davranışlarını düzeltmeye çalışmışlardır.

Grup keman öğrencilerinin teller üzerine parmak düşürme sırasında entonasyon problemleri yaşadıkları gözlemlenmiştir.

4.1.3 Üçüncü Alt Problemlerle İlişkin Bulgular

Bireysel ve grup keman öğrencilerinin sağ eli doğru ve dengeli kullanabilme davranışlarının gözlemlendiği ve aralarındaki bulunan farkların ne derece de olduğu Tablo 4.1.3.1 ve 4.1.3.2’de gösterilmektedir.

Tablo 4.1.3.1 *Bireysel Keman Öğrencilerinin Sağ Eli Doğru ve Dengeli Kullanabilme*

Maddeler	Gözlemci 1	Gözlemci 2	Gözlemci 3	Ortalama	Sonuç
Sağ el baş parmağının etli ucunu, orta parmağın boğumunu gösterecek biçimde kıvrırma.	4	4	4	4	İyi
Baş parmağın etli ucunu, çubuk üzerinde orta parmağın karşısında tutma.	4	4	4	4	İyi
Tüm parmakları kıvrırarak topuğu kavrama.	4	4	3	3,6	İyi
Yayı, sol elin doğal yapısına uygun olarak rahat, dengeli ve yumuşak biçimde tutma.	4	4	3	3,6	İyi
Yayı dengeli, rahat ve yumuşak kullanma.	3	3	4	3,3	Orta

Tablo 4.1.3.1’de görüldüğü gibi bireysel keman öğrencilerin “Yayı dengeli, rahat ve yumuşak kullanma” davranışını “orta” düzeyde gerçekleştirdikleri, “Sağ el baş parmağının etli ucunu, orta parmağın boğumunu gösterecek biçimde kıvrırma”, “Baş parmağın etli ucunu, çubuk üzerinde orta parmağın karşısında tutma”, “Tüm parmakları kıvrırarak topuğu kavrama”, “Yayı, sol elin doğal yapısına uygun olarak rahat, dengeli ve yumuşak biçimde tutma” davranışlarını ise “iyi” düzeyde gerçekleştirdikleri belirlenmiştir.

Bireysel keman öğrencilerin verilen 14 haftalık eğitim sürecinde sağ eli yay tutuşu sol el parmakları ile uyumu derslerde gözlemlenmiştir. Yapılan derslerin bireysel olması yanlışların hemen görülüp müdahale edilebilir olması öğrencilerin sıkıntı çekmeden sağ eli kullanabilmelerini sağlamıştır.

Tablo 4.1.3.2 *Grup Keman Öğrencilerinin Sağ Eli Doğru ve Dengeli Kullanabilme*

Maddeler	Gözlemci 1	Gözlemci 2	Gözlemci 3	Ortalama	Sonuç
Sağ el baş parmağının etli ucunu, orta parmağın boğumunu gösterecek biçimde kıvrırma.	4	4	3	3,6	İyi
Baş parmağın etli ucunu, çubuk üzerinde orta parmağın karşısında tutma.	3	3	4	3,3	Orta
Tüm parmakları kıvrarak topuğu kavrama.	3	3	4	3,3	Orta
Yayı, sol elin doğal yapısına uygun olarak rahat, dengeli ve yumuşak biçimde tutma.	3	3	4	3,3	Orta
Yayı dengeli, rahat ve yumuşak kullanma.	3	3	3	3	Orta

Tablo 4.1.3.2’de grup keman öğrencilerin, “Baş parmağın etli ucunu, çubuk üzerinde orta parmağın karşısında tutma”, “Tüm parmakları kıvrarak topuğu kavrama”, “Yayı, sol elin doğal yapısına uygun olarak rahat, dengeli ve yumuşak biçimde tutma”, “Yayı dengeli, rahat ve yumuşak kullanma” davranışlarını “orta” düzeyde gerçekleştirdikleri, “Sağ el baş parmağının etli ucunu, orta parmağın boğumunu gösterecek biçimde kıvrırma” davranışını “iyi” düzeyde gerçekleştirdikleri görülmektedir.

Grup keman öğrencilerinin 14 haftalık eğitim süreci sonunda orta düzeyde sağ eli kullanabildikleri gözlemlenmiştir. Ancak ders içi faaliyetleri sırasında grup eğitimi aldıkları göz önünde bulundurulduğunda gelinen noktada problemleri hem öğretmen hem de grup içi etkileşimler ile aşarak eğitimlerini tamamlamışlardır.

4.1.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Bireysel ve grup keman eğitimi alan öğrencilerin yayı bağısız (detaş) kullanabilme davranışlarının gözlemlendiği ve aralarındaki bulunan farkların ne derece de olduğu Tablo 4.1.4.1 ve 4.1.4.2’de gösterilmektedir.

Tablo 4.1.4.1 *Bireysel Keman Öğrencilerinin Yayı Bağısız (Detaş) Kullanabilme*

Maddeler	Gözlemci 1	Gözlemci 2	Gözlemci 3	Ortalama	Sonuç
Yayın üst yarısını detaş kullanma.	4	4	5	4,3	Çok iyi
Yayın alt yarısını detaş kullanma.	3	3	4	3,3	Orta
Yayın orta yarısını detaş kullanma.	4	4	5	4,3	Çok iyi
Yayın üst, alt ve ortasını kullanırken yaya verdiği basıncı ayarlama.	3	4	5	4	İyi

Yayın üst ve orta yarısını tam kıl kullanma.	3	4	5	4	İyi
Yayın alt yarısını yarım kıl kullanma.	4	4	3	3,6	İyi
Tel atlamalarında yayda boşluk bırakmama.	4	4	3	3,6	İyi

Tablo 4.1.4.1’de görüldüğü gibi bireysel keman dersi alan öğrencilerin, “Yayın alt yarısını detaşe kullanma” davranışını “orta” düzeyde, “Tel atlamalar yayda boşluk bırakmama”, “Yayın alt yarısını yarım kıl kullanma”, “Yayın üst ve orta yarısını tam kıl kullanma” davranışlarını “iyi” düzeyde, “Yayın orta yarısını detaşe kullanma”, “Yayın üst yarısını detaşe kullanma” davranışlarını ise “çok iyi” düzeyde gerçekleştirmişlerdir.

Bireysel keman öğrencilerinin detaşe yay kullanımını sırasında yayın alt yarısını kullanmada sıkıntılar yaşadıkları görülmüştür. Ders içerisinde sürekli olarak düzeltmeler yapılmış olsa da yayın alt yarısının detaşe kullanımını orta seviyede kalmıştır.

Tablo 4.1.4.2 *Grup Keman Öğrencilerinin Yayın Bağırsız (Detaşe) Kullanabilme*

Maddeler	Gözlemci 1	Gözlemci 2	Gözlemci 3	Ortalama	Sonuç
Yayın üst yarısını detaşe kullanma.	4	4	3	3,6	İyi
Yayın alt yarısını detaşe kullanma.	3	3	2	2,6	Kötü
Yayın orta yarısını detaşe kullanma.	4	4	3	3,6	İyi
Yayın üst, alt ve ortasını kullanırken yaya verdiği basıncı ayarlama.	2	3	4	3	Orta
Yayın üst ve orta yarısını tam kıl kullanma.	3	3	4	3,6	İyi
Yayın alt yarısını yarım kıl kullanma.	3	3	4	3,6	İyi
Tel atlamalarında yayda boşluk bırakmama.	2	3	4	3	Orta

Tablo 4.1.2.2’de grup keman eğitimi alan öğrencilerin “Yayın alt yarısını detaşe kullanma” davranışını “kötü” düzeyde, “Yayın üst, alt ve ortasını kullanırken yaya verdiği basıncı ayarlama”, “Tel atlamalarında yayda boşluk bırakmama” davranışlarını “orta” düzeyde, “Yayın üst yarısını detaşe kullanma”, “Yayın orta yarısını detaşe kullanma”, “Yayın üst ve orta yarısını tam kıl kullanma”, “Yayın alt yarısını yarım kıl kullanma” davranışlarını ise “iyi” düzeyde gerçekleştirdikleri görülmektedir.

Grup keman eğitimi alan öğrencilerinin detaşe yay kullanımını sırasında bireysel keman öğrencileri ile aynı problemleri yaşadıkları gözlemlenmiştir. Ancak grup keman eğitimi yapılırken öğrenciler ile bireysel ilgilenilemediği için öğrencilerin yayın alt kısmının detaşe kullanımları kötü olarak derecelendirilmektedir.

4.1.5 Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Bireysel ve grup keman öğrencilerinin sesleri doğru, temiz ve etkili çalabilme davranışlarının gözlemlendiği ve aralarındaki bulunan farkların ne derece de olduğu Tablo 4.1.5.1 ve 4.1.5.2’de gösterilmektedir.

Tablo 4.1.5.1 *Bireysel Keman Öğrencilerinin Sesleri Doğru, Temiz ve etkili Çalabilme (Sesler Üretebilme)*

Maddeler	Gözlemci 1	Gözlemci 2	Gözlemci 3	Ortalama	Sonuç
Sesleri doğru çalma.	2	4	4	3,3	Orta
Sesleri temiz çalma.	2	4	4	3,3	Orta
Sesleri etkili çalma.	2	3	4	3	Orta

Tablo 4.1.5.1’de görüldüğü gibi bireysel keman dersi alan öğrencilerin, “Sesleri doğru çalma”, “Sesleri temiz çalma”, “Sesleri etkili çalma” davranışları “orta” düzeyinde gerçekleştirdikleri belirlenmiştir.

Bireysel keman öğrencilerinin ders içerisinde eğitimci ile birebir kaldıkları için sesleri temizledikleri gözlemlenmiş olsa da 14 haftalık eğitim sonunda yapılan video kaydında sıkıntılar olduğu duyulmaktadır. Öğrencilerin bireysel olarak keman çalmada entonasyon birliği yakaladıkları gözlenmiş olsa da grup ile bir araya gelindiğinde seslerin tekrar kötüleştiği gözlemlenmiştir. Bu nedenle bireysel keman öğrencilerinin seslerin temiz etkili ve doğru çalabilmeleri orta düzeyi geçememiştir.

Tablo 4.1.5.2 *Grup Keman Öğrencilerinin Sesleri Doğru, Temiz ve etkili Çalabilme (Sesler Üretebilme)*

Maddeler	Gözlemci 1	Gözlemci 2	Gözlemci 3	Ortalama	Sonuç
Sesleri doğru çalma.	2	2	3	2,3	Kötü
Sesleri temiz çalma.	2	3	3	2,6	Kötü
Sesleri etkili çalma.	2	3	3	2,6	Kötü

Tablo 4.1.5.2’de grup keman eğitimi alan öğrencilerin, “Sesleri doğru çalma”, “Sesleri temiz çalma”, “Sesleri etkili çalma” davranışları “kötü” düzeyinde gerçekleştirdikleri belirlenmiştir.

Grup keman eğitimi alan öğrencilerinin 14 haftalık eğitim süresince entonasyon sıkıntılarını gözlemlenmiştir. Grup içerisinde beraberlik her ne kadar sağlanmış olsa da grup keman eğitimi alan öğrencilerin entonasyon sıkıntısı, yapılmış olan video kayıta belirlenerek kötü düzeyde puanlanmıştır.

4.1.6 Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmada gözlemciler tarafından puanlanan ölçek sorularının genel ortalaması alınarak bireysel ve grup keman öğrencilerinin genel başarı düzeyleri Tablo 4.1.6.1’de gösterilmiştir.

Tablo 4.1.6.1 *Ölçek Başarı Düzeyi*

Denekler	Puanlar toplamı	Ortalama	Sonuç
Bireysel keman eğitimi alan öğrenciler	89,2	3,7	İyi
Grup keman eğitimi alan öğrenciler	76,6	3,1	Orta

Tablo 4.1.6.1’de görüldüğü gibi bireysel keman eğitimi alan öğrencilerin genel ölçek puanlama sonucu iyi derecede gösterdiği gözlemlenmiştir. Grup keman öğrencilerinin ise orta derecede gerçekleştirdikleri belirlenmiştir.

Araştırmanın ölçme aracı dikkate alındığında bireysel ve grup keman öğrencilerinin etüt, eser ve egzersizleri ne derecede çalabildikleri görülmektedir. Bireysel keman eğitimi alan öğrenciler sol el ve sağ el kullanımlarını iyi düzeyde gerçekleştirdikleri ve problem yaşamadıkları için etüt, egzersiz ve eserleri gerektiği gibi çalabildikleri gözlemlenmiştir.

Grup keman öğrencilerinin bireysel farklılıkları ve grup içi uyum ile birlikte verilen etüt, alıştırma ve eserleri deşifre çaldıklarında zorlandıkları gözlemlenirken ders içerisinde birbirlerine uyum sağlayarak çalabildikleri gözlemlenmiştir.

Bireysel ve grup keman öğrencilerinin ders içerisinde bireysel farklılıklar gösterdikleri gözlemlenmiştir. Ancak bireysel keman eğitimi alan öğrencilerin eğitimci ile birebir yaptıkları eğitim sürecinde bireysel farklılıkların giderildiği gözlenmiştir.

Grup keman eğitimi alan öğrencilerde grup etkileşimi ve akran eğitiminin de etkileri ile birbirlerinden olumlu ve olumsuz anlamda etkilendikleri belirlenmiştir.

BEŞİNCİ BÖLÜM: TARTIŞMA SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Tartışma ve Sonuç

Yapılan araştırmada özengen müzik kurslarında grup ve bireysel keman eğitimi alan öğrencilerin temel hedef ve davranışlara ulaşılabilirlik düzeyleri incelenmiştir. Yapılan 14 haftalık deney ve gözlemler sonucunda ölçme aracından çıkan sonuçlar incelendiğinde grup ve bireysel keman öğrencilerinin keman çalmaya ilişkin genel başarı durumlarının, bireysel keman öğrencileri için 3,7 düzeyinde, grup keman öğrencileri için 3,1 düzeyinde gösterdikleri gözlemlenmiştir. Bu durumdan yola çıkarak iki grubun başarı düzeylerinin birbirine yakın olduğu söylenebilmektedir.

Çağlar (2011) Özengen keman eğitimi alan öğrencilerin temel hedeflere erişme düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi adlı çalışmasında, hedef ve davranışlara erişilmesinde yaş ve cinsiyetin önemli bir etken olmadığı, sürecin ise önemli bir değişken olduğu sonucuna varmıştır. Yapılan araştırma ile eğitim sürecinin artırılması iki araştırmada da önemli bir sonuç olarak benzerlik göstermektedir.

Aksoy (2015) Özengen keman eğitiminde video destekli öğretimin keman performansına etkisi adlı çalışmasında, iki farklı gruba 9 haftalık keman eğitimi uygularken deney grubu ile her dersin videosu çekilerek paylaşılmıştır. Kontrol grubunda ise video paylaşımı yapılmamıştır. Yapılan 9 haftalık eğitim sonucunda deney ve kontrol grubu arasındaki farklılıklar incelenerek video desteğinin olumlu etkilerinin olduğu görülmüştür. Teknik ve müzikal boyut alanlarında deney grubunun kontrol grubuna göre daha yüksek başarı elde ettiği görülmüştür. Yapılan iki araştırmada da grup keman eğitimi verilmesi benzerlik göstermektedir. Araştırma sonucu göz önünde buldurulduğunda bireysel ve grup keman eğitimi alan öğrencilere video destekli eğitim verilmesi sonucunda hedef ve davranışlara ulaşılabilirliklerin farklılık gösterebileceği, iki grup arasında anlamlı farklılıkların oluşabileceği düşünülmektedir.

Güleş (2010) Farklı yaş gruplarında keman çalma becerisi ediniminin incelenmesi adlı çalışmasında, 7-11 yaş ve 12-18 yaş aralığına sahip iki farklı grup ile çalışmıştır. Araştırma sonucunda sol el parmaklarının tuşeye doğru düşürülebilmesinde ve notaların doğru seslendirilebilmesinde 12-18 yaş grubu öğrencilerinin daha başarılı olduğu ortaya çıkmıştır. Yapılan araştırmada grup keman eğitimlerinin incelenmesi benzerlik göstermektedir.

5.1.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Bireysel keman eğitimi alan öğrencilerin keman çalmaya ilişkin duruş ve tutuşları, ölçme sorularından çıkan sonuçlar ile iyi düzeyde gerçekleştirildiği görülmektedir. Grup keman eğitimi alan öğrencilerin keman çalmaya ilişkin duruş ve tutuşları, ölçme sorularından çıkan sonuçlar ile iyi ve orta düzeyde gerçekleştirdikleri görülmektedir.

Bireysel keman eğitimi alan öğrenciler, öğretmen aracılığı ile gösterip yaptırma tekniğinden faydalanarak doğru duruş ve tutuş alabilmişlerdir. Bireysel keman öğrencilerinin doğru duruş ve tutuş alabilmelerinde öğretmen merkezli geleneksel eğitimin etkili olduğu görülmektedir.

Grup keman eğitimi alan öğrencilerin ders içerisinde birbirlerinden etkilenerek doğru duruş ve tutuş alabildikleri görülmektedir. Bu davranışın kazanılmasında eğitimci merkezli eğitimin dışına çıkılarak modern eğitim türlerinden birisi olan işbirlikli öğrenmenin (kubaşık eğitim) gerçekleştiği gözlemlenmiştir.

Keman eğitimi ağırlıklı olarak bireysel verilen bir eğitim olmasına rağmen grup keman eğitimi alan bireylerin doğru tutuş ve duruş alabilme becerileri gözlemlendiğinde sonuçların çok büyük farklılıklar içermediği belirlenmiştir.

5.1.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Bireysel keman eğitimi alan öğrencilerin sol eli doğru ve dengeli kullanmaya yönelik ölçme aracından elde edilen sonuçlardan orta ve iyi düzeyde gerçekleştirildiği, grup keman eğitimi alan öğrencilerde ise bileği düz tutma davranışını kötü düzeyde gerçekleştirildiği, diğer davranışların ise orta ve iyi düzeyde gerçekleştiği görülmüştür.

Grup keman eğitimi alan öğrencilerin birbirlerinden etkilenerek doğru ve yanlışlara yöneldikleri gözlemlenmiştir. Bu durum akran eğitiminin olumlu ve olumsuz yönlerinin olduğunu göstermektedir.

Bireysel keman eğitimi alan öğrenciler ise öğretmen merkezli gösterip yaptırma tekniği ile keman üzerindeki davranışları gerçekleştirmişlerdir.

5.1.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Bireysel keman öğrencilerinin sağ eli doğru ve dengeli kullanmaya yönelik ölçme aracından elde edilen sonuçlarda yayı dengeli ve rahat tutma davranışını orta düzeyde diğer davranışları ise iyi düzeyde gerçekleştirdikleri görülmüştür. Grup keman öğrencilerinin ise sağ el baş parmağının etli ucunu, orta parmağın boğumunu gösterecek biçimde kıvrıma

davranışlarını iyi düzeyde diğer davranışları ise orta düzeyde gerçekleştirdikleri gözlemlenmiştir.

Araştırmada elde edilen bulgular göz önünde bulundurulduğunda iki grup arasında, sağ el kullanım becerisinde büyük farklılıkların olmadığı belirlenerek bireysel ve grup keman eğitiminin sağ eli doğru ve dengeli kullanabilme davranışı kazandırmada etkili olduğu gözlemlenmiştir. Bireysel keman eğitimi öğrenciye ayrılan zaman ve ders içerisindeki odak noktası bakımından grup keman eğitimine göre daha başarılı olduğu düşünülse de grup keman eğitimi alan öğrencilerin eksiklerini birbirlerinden etkilenerek tamamladığı gözlemlenmiştir.

5.1.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Yapılan incelemeler sonucunda ölçme aracından elde edilen bilgiler ile bireysel keman öğrencilerinin, yayın alt yarısını detaş kullanabilme davranışını orta düzeyde gerçekleştirdiği, diğer davranışları ise iyi düzeyde gerçekleştirdikleri gözlemlenmiştir.

Grup keman öğrencilerinin yayın üst yarısını detaş kullanabilme davranışını iyi düzeyde gerçekleştirdiği, yayın alt yarısını detaş kullanabilme davranışını kötü düzeyde gerçekleştirdiği ve diğer davranışların ise orta düzeyde gerçekleştirdikleri gözlemlenmiştir.

Araştırma süresince yapılan 14 haftalık eğitimde her iki grup öğrencileri de yay kullanımında başarılı bir ilerleme kat etmişlerdir. Ancak grup keman eğitimi alan öğrencilerin yay kullanımında bireysel keman eğitimi alan öğrencilere göre yayın alt yarısını detaş kullanabilme davranışında farklılıklar gözlemlenmiştir.

5.1.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Bireysel ve grup keman eğitimi alan öğrencilerin tümünde entonasyon problemi gözlemlenmiştir. Yapılan ders içi çalışmalarda bu durum giderilmek istense de bireysel keman eğitimi alan öğrencilerinde orta düzeyde gerçekleşmiş, grup keman öğrencilerinde ise kötü düzeyde gerçekleşmiştir.

5.1.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Araştırma süresince verilen eğitim göz önünde bulundurulduğunda iki grup arasında çok büyük bir fark gözlemlenmemiştir. Yapılan ölçme aracı puanlamasından elde edilen verilerde bireysel keman eğitimi alan öğrencilerin 3,7 ortalama ile iyi düzeyde gerçekleştirdiği gözlemlenirken, grup keman öğrencilerinin 3,1 ile orta düzeyde gerçekleştirdiği gözlemlenmiştir.

Keman eğitimi bireysel olarak verilmesi gereken bir eğitim türüdür, yapılan araştırma sonucunda küçük gruplar ile verilebilecek olan grup keman eğitiminin başarılı olduğu, keman eğitiminde temel hedef ve davranışlara ulaşılmasında etkili olduğu gözlemlenmiştir.

Bireysel keman eğitimi geleneksel, öğretmen merkezli ve gösterip yaptırma tekniği ile gerçekleşen bir eğitim türüdür. Yapılacak olan grup keman eğitimi ile modern eğitim modellerinden birisi olan işbirlikli öğrenme tekniği ile akran öğretiminin gerçekleştiği ve öğrencilerin ders içi gelişimlerinin sağlandığı gözlemlenmiştir.

5.2 Öneriler

Yapılan araştırmada elde edilen bulgulara göre bireysel ve grup keman eğitimi alan öğrenciler için geliştirilen öneriler şunlardır:

- Yapılacak olan dersler video kayıt altına alınarak her ders sonunda öğrenciler ile paylaşılabilir ve bu sayede öğrencilerin kendilerini izleyerek yaptıkları hataları düzeltebilmeleri sağlanabilir.
- Yapılacak olan araştırmalarda, verilecek eğitim boyunca öğrencilere piyano ve gitar gibi çalgılar ile eşlik edilerek entonasyon problemleri giderilebilir.
- Öğrencilere verilecek eğitimlerde haftalık ders saatleri arttırılabilir.
- Öğrencilere verilecek eğitim 14 haftanın üzerinde tutulabilir, böylece iki grup arasında ulaşılan sonuçlarda farklılıklar gözlemlenebilir.
- Grup keman eğitimi alan öğrenciler için çok sesli egzersizler yazılabilir bu sayede öğrencilerin grup içi uyumlulukları arttırılabilir.
- Öğrencilere verilecek eğitimler sürecinde, öğrenci dinletileri yapılarak öğrencilerin ders içi motivasyonu arttırılabilir.

KAYNAKÇA

- Açıkgöz, K. Ü. (2004). *Aktif öğrenme*. İzmir: Eğitim Dünyası Yayınları.
- Akbal (2019) *Bilim ve sanat merkezlerinde uygulanan keman eğitimi*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü Kırıkkale.
- Akdoğan, O. (1996). *Türk Müziği'nde Türler ve Biçimler* (2. Baskı) İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi
- Akbulut, E. (1996). *Keman öğretim programında öngörülen temel hedeflerin gerçekleşme durumu*. Yayınlanmamış doktora tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum
- Akbulut, E. (1999, Mayıs). *Çalgı eğitiminde davranışların önemi*, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Sempozyumu, Denizli.
- Aksoy (2015) *Özengen keman eğitiminde video destekli öğretimin keman performansına etkisi*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Konya
- Albuz, A. (2001) *Viyola öğretiminde geleneksel türk müziği ses sistemine ilişkin dizilerin kullanımı ve bu sistem kaynaklı çokseslilik yaklaşımları*, Yayınlanmamış doktora tezi. Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aydın (2013) Coğrafya bölümü öğrencilerinin bölgesel coğrafya dersinde işbirlikli öğrenme uygulamalarına ilişkin görüşleri öz değerlendirmeleri. *Kuram ve Uygulamada eğitim bilimleri*, 13(4), 2401-2418.
- Baran, M (2021) *Türkiye de müzik bölümleri özel yetenek sınavlarına hazırlık sürecinde özel müzik eğitimi veren kurumlarda müziksel işitme okuma yazma eğitimi için kullanılan kaynaklar üzerine bir inceleme*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi. İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Malatya
- Baykul, Y. (1992). Eğitim sisteminde değerlendirme. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7, 85-94.
- Baylan, B. (2021) *İstanbul'daki meb'e bağlı özengen müzik eğitimi veren kurumların çok yönlü incelenmesi*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Konya
- Burton, S. L. & Taggart, C. C. (2011). *Learning From Young Children: Research in Early Childhood Music*. Lanham: R&L Education.
- Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz, Demirel (2008). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Calissendorff M. (2006). *Understanding the learning style of pre-school children learning the violin*. Orebro University, Sweden
- Cornacchio, R. A. (2008). *Effect of cooperative learning on music composition*,

interactions, and acceptance in elementary school music classrooms (Unpublished doctoral dissertation). University of Oregon, School of Music and Dance.

- Cowden R.L (1972). A comparison of first and third position approaches to violin instruction. *Journal of Research in Music Education*, Vol 20. No:4 Web: <http://jstor.org.stable/3343811> adresinden Mayıs 2021’de alınmıştır.
- Çağlar (2011) *Özengen keman eğitimi alan öğrencilerin temel hedeflere erişme düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. Yayınlanmış doktora tezi Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Ankara.
- Deverich, R. K. (2006). *How did they learn*. Web: <http://www.violinonline.com> adresinden 12 Mayıs 2022’de alınmıştır.
- Deniz J. (2015). Altı el bir piyano eserinin öğretiminde işbirlikli öğrenme yönteminin etkililiği: Bir eylem araştırması. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi (Asos Journal)*, 3(15), 89–117.
- Dönmez (2022). *İos ve android işletim sistemlerinde keman eğitimi için yazılmış mobil uygulamaların içerikleri açısından incelenmesi*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Erden, M. (2005). *Öğretmenlik mesleğine giriş*. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Eliot, T. (1981). *Kültür Üzerine Düşünceler*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Eroğlu, E. (1998). XXI. Yüzyılda Öğretmen, Bilgi Çağında Öğretmenimiz. Ankara: Açev.
- Ericsson, & K.A.- krampe, & R.T.- Römer, C.T. (1993). The role of deliberate practice in the acquisition. *Psychological Review*, vol 100, no:3 363-406. Web: <http://citeseerx.ist.psu.edu> adresinden Mayıs 2022’de alınmıştır.
- Erol, L. (2001). *Neden klasik müzik... klasik müziğe ilgi duyanlar için kılavuz kitap*. Ankara: Yurtrenkleri.
- Fenmen, M. (1996). Amatörlük ve Müzikçi Arkadaşlığı, Ahmet Say: “*Müzik Öğretimi*”. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Fidan, N. (2012). *Okulda öğrenme ve öğretme*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Fubini, E. (2006). *Müzikte estetik*. Ankara: Dost Yayıncılık
- Güleş (2010) *Farklı yaş gruplarında keman çalma becerisi ediniminin incelenmesi*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi Aban İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Bolu.
- Güngör, S. N. ve Özkan, M. (2011). Fen ve teknoloji öğretiminde işbirlikli öğrenme yönteminin öğrenci tutumuna etkileri üzerine bir çalışma. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(1), 19-27.
- Gürbüz, N., Şimşek, U. ve Berber, K. (2015). İşbirlikli öğrenme yönteminin 6. sınıf sosyal

bilgiler dersinde öğrencilerin akademik başarılarına etkisi. *Kafkas Üniversitesi, e – Kafkas Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 19–27.

- İçli, M. (1995). Çocukluk Çağı Müzik Eğitimi (2-6 yaş), *Yaratıcı Drama ile Oynayarak Yaşayarak Öğren*. İstanbul: YA-PA Yayınları.
- Karan (2011) *Özengen müzik eğitimi veren kurumlarda çalgı eğitimi alan öğrencilerin mesleki yönelimlerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Ankara.
- Kocamanoğlu (2019) *Sınıf öğretmenlerinin müzik eğitimi yeterliği*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Denizli.
- Kurtuldu (2015) *Ortaokul 6. sınıf “yurdumuzdaki başlıca müzik türlerini ayırt eder” kazanımının işbirlikli öğrenme yaklaşımı ile öğretilmesine dönük bir çalışma*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Trabzon Üniversitesi Eğitim enstitüsü. Trabzon
- Müezzinoğlu (2012) *Kemana Uyarlanmış Halk Ezgilerinin Keman Eğitiminde Kullanılması*. Yayınlanmamış doktora tezi, Ankara Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Özcan (2013) *Müzikal kazanımlar açısından çoksesli aranje tekniklerinin keman eğitimine etkisi*. Yayınlanmamış doktora tezi İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Malatya.
- Özen. M (1994) *Ankara’da ilköğretim ve ortaöğretim öğrencilerinin genel müzik eğitiminden beklentileri*, yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özen, N. (2004) Çalgı eğitiminde yararlanılan müzik eğitimi yöntemleri. *Gazi eğitim fakültesi dergisi*, 24, 57-63.
- Özmenteş, S. (2005). Müzik eğitiminin boyutları ve çalgı eğitimi. *Eğitim fakültesi dergisi*, 6(9), 89-98
- Parasız, G. (2010) Eğitim müziği eksenli keman öğretiminde kullanılmakta olan Çağdaş Türk Müziği eserlerinin tespitine yönelik bir çalışma. *Sanat Dergisi*, 0(15), T19-24.
- Say, A. (2009). *Müzik sözlüğü*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi
- Soylu, Y. (2022) *Özengen müzik eğitiminde kullanılan uzaktan eğitim sistemine ilişkin görüşlerin bazı değişkenlere göre incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Pamukkale Üniversitesi Eğitim bilimleri Enstitüsü. Denizli
- Şişman, Ç. (2010) *Eğitim fakülteleri güzel sanatlar eğitimi müzik eğitimi bölümlerinde ve devlet konservatuvarlarında lisans düzeyinde yaygın olarak kullanılan viyolonsel sol el ile ilgili metotların analizi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri enstitüsü. İzmir.
- Tanilli, S. (1988) *Nasıl bir eğitim istiyoruz*. İstanbul: Amaç Yayınevi.

- Uçan, A. (1980a). “Çevreden evrene keman Eğitimi üzerine.” *Çağdaş Eğitim Dergisi*, sayı:5
- Uçan, A. (1980b) “Temel kavramlar eğitiminde temel kavramlar, araçlar ve beceriler”, *Çağdaş eğitim dergisi* sayı.46
- Uçan, A. (1997a). *Müzik eğitimi temel kavramlar-ilkeler-yaklaşımlar*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi.
- Uçan, A. (1997b). *İnsan ve müzik, insan ve sanat eğitimi*. Müzik ansiklopedisi yayınları, Ankara.
- Uçan, A. (2005a). *Müzik Eğitimi*, Müzik Ansiklopedisi Yayınları, Ankara.
- Uçan, A. (2005b). *Müzik eğitimi temel kavramlar-ilkeler-yaklaşımlar ve Türkiye’deki durum*. Ankara: Evrensel Müzik.
- Varış, F. (1987). *Eğitim bilimine giriş. (2.basım)* Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Yıldız, G. (2003). Çocuklarda Müziksel Gelişim. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 10, 184-191.
- Woody, R.H. (2000). Learning expressivity in music performance: A exploratory study. *Research Studies in Music*. 14:14. Web: <http://rsm.sagepub.com/content/14/1/14> adresinden Mart 2021’de alınmıştır.

EKLER

PSİKO-MOTOR DAVRANIŞLARLA İLGİLİ SINAMA- ÖLÇME DURUMLARI ÖLÇEĞİ					
1. Keman çalmaya ilişkin duruş ve tutuşları yapabilmek.	Çok iyi	İyi	Orta	Zayıf	Hiç
Keman Çalmaya ilişkin doğal, dengeli ve rahat bedensel durum alma.	( )	( )	( )	( )	( )
Kemanı doğal, dengeli, rahat ve yumuşak tutma.	( )	( )	( )	( )	( )
Yayı doğal, dengeli, rahat ve yumuşak tutma.	( )	( )	( )	( )	( )
Sol eli parmakları tuşe üzerinde doğru, dengeli, rahat, yumuşak ve doğru bir şekilde tutma.	( )	( )	( )	( )	( )
Yayı tuşe ile ses eşiği arasında tutma.	( )	( )	( )	( )	( )
2. Sol eli doğru ve dengeli kullanabilme					
Sol elin işaret, orta, yüzük ve serçe parmaklarını, etli uçları aşağıyı gösterecek biçimde kıvrırma.	( )	( )	( )	( )	( )
Bileği düz tutma.	( )	( )	( )	( )	( )
Sol el avuç içini tuşeye çevirme.	( )	( )	( )	( )	( )
Parmakları tellere dönük ve yakın tutma.	( )	( )	( )	( )	( )
3. Sağ eli doğru ve dengeli kullanabilme.					
Sağ el baş parmağının etli ucunu, orta parmağın boğumunu gösterecek biçimde kıvrırma.	( )	( )	( )	( )	( )
Baş parmağın etli ucunu, çubuk üzerinde orta parmağın karşısında tutma..	( )	( )	( )	( )	( )
Tüm parmakları kıvrarak topuğu kavrama.	( )	( )	( )	( )	( )
Yayı, sol elin doğal yapısına uygun olarak rahat, dengeli ve yumuşak biçimde tutma.	( )	( )	( )	( )	( )
Yayı dengeli, rahat ve yumuşak kullanma.	( )	( )	( )	( )	( )
4. Yayı bağırsız (detaş) kullanabilme.					
Yayın üst yarısını detaş kullanma.	( )	( )	( )	( )	( )
Yayın alt yarısını detaş kullanma.	( )	( )	( )	( )	( )
Yayın orta yarısını detaş kullanma.	( )	( )	( )	( )	( )
Yayın üst, alt ve ortasını kullanırken yaya verdiği basıncı ayarlama.	( )	( )	( )	( )	( )
Yayın üst ve orta yarısını tam kıl kullanma.	( )	( )	( )	( )	( )
Yayın alt yarısını yarım kıl kullanma.	( )	( )	( )	( )	( )
Tel atlamalarında yayda boşluk bırakmama.	( )	( )	( )	( )	( )
5. Sesleri doğru, temiz ve etkili çalabilme.					
(Sesler üretebilme)					
Sesleri doğru çalma.	( )	( )	( )	( )	( )
Sesleri temiz çalma.	( )	( )	( )	( )	( )
Sesleri etkili çalma.	( )	( )	( )	( )	( )

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı	Orhan
Soyadı	DİKİCİ
Doğum Tarihi – Yeri	22.06.1994- İzmir
Uyruk	T.C
İletişim Adresi	orhndikici@gmail.com
Eğitim	
İlköğretim	İsmet Paşa İlköğretim Okulu
Orta Öğretim	Atatürk Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
Lisans	Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi
Yüksek Lisans	Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Bilim Dalı
Yabancı Dil	
Yabancı Dil Adı	İngilizce
Mesleki Deneyim	
2018 – 2022	Denizli Özel Seviye Okulları Müzik Öğretmenliği
2019	Denizli Merkezefendi belediyesi enstrüman kursları keman eğitmeni
2022	Denizli Büyükşehir Belediyesi Konservatuvarı Keman Eğitmenliği